

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 11-12 kwietnia 2013 r. na kierunku „rolnictwo”
prowadzonym w obszarze nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych na poziomie studiów
pierwszego stopnia o profilu praktycznym realizowanych w formie studiów stacjonarnych
i niestacjonarnych w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Stanisława Pigionia
w Krośnie

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:
Przewodniczący: prof. dr hab. Bożena Obmińska-Mrukowicz, członek PKA
Członkowie: prof. dr hab. Andrzej Mocek, ekspert merytoryczny PKA
prof. dr hab. Piotr Stypiński, członek PKA, ekspert merytoryczny PKA
mgr Wioletta Marszelewska, ekspert formalno-prawny PKA
Agnieszka Szyndler, przedstawiciel Parlamentu Studentów RP, ekspert PKA

Krótką informacją o wizytacji

Ocena jakości kształcenia na kierunku rolnictwo prowadzonym w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Stanisława Pigionia w Krośnie została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2012/2013. Polska Komisja Akredytacyjna po raz drugi oceniała jakość kształcenia na ww. kierunku.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu Oceniającego został opracowany po zapoznaniu się z przedłożonym przez Uczelnię raportem samooceny oraz na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, spotkań i rozmów przeprowadzonych z władzami Uczelni, pracownikami i studentami ocenianego kierunku, hospitacji zajęć, wizytacji infrastruktury dydaktycznej oraz przeglądu prac dyplomowych.

Władze Uczelni stworzyły bardzo dobre warunki do pracy Zespołu Oceniającego.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę¹.

¹ Punkty 1 – 8 wraz z podpunktami odpowiadają kryteriom określonym w statucie Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

1. Koncepcja kształcenia nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii jednostki,

Misja i strategia rozwoju Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Krośnie na lata 2011 – 2020 opracowana została na podstawie materiałów przygotowanych przez kierowników jednostek dydaktycznych i organizacyjnych Uczelni oraz Rad Programowych poszczególnych kierunków studiów. Została ona przyjęta uchwałą Senatu PWSZ w Krośnie Nr 1/11 z dnia 28 stycznia 2011 i stanowi załącznik do tej uchwały. Dokument ten składa się z dwóch podstawowych części tzn. misji i strategii szczegółowej. W strategii rozwoju oraz w statucie Uczelni (Załącznik do uchwały Senatu PWSZ w Krośnie nr 8/12 z dnia 24 lutego 2012) znajduje się zapis, że Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie jest zawodową uczelnią publiczną utworzoną na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 1999 roku w sprawie utworzenia PWZS w Krośnie (Dz.U/ Nr 55, poz. 575 z późn. zm).

Misja Uczelni zawarta jest w hasłach: „**Wiedza blisko Ciebie**” oraz „**Uczelnia na miejscu**”. Zgodnie z tymi hasłami PWSZ w Krośnie ma być Uczelnią, która stwarza szerokie możliwości edukacyjne dla mieszkańców Podkarpacia, dostosowując ofertę edukacyjną do potrzeb gospodarki regionu. Celem władz Uczelni jest dbałość o jakość kształcenia poprzez odpowiedni dobór kadry naukowo-dydaktycznej oraz stworzenie dobrych warunków nauczania i studiowania, współpracę z uczelniami akademickimi oraz lokalnymi przedsiębiorcami i władzami lokalnymi. Zgodnie z przyjętą strategią PWSZ w Krośnie oferuje kształcenie na studiach pierwszego stopnia, studiach podyplomowych i kursach doksztalających, wspiera rozwój kadry naukowo-dydaktycznej oraz działalność studencką, uczestniczy w europejskich programach edukacyjnych, dba o stały rozwój bazy lokalowej i socjalnej oraz podejmuje szereg inicjatyw na rzecz regionu.

W misji Uczelni zwraca się szczególną uwagę na potrzebę ścisłej współpracy z lokalnymi instytucjami i przedsiębiorstwami i powiązanie procesu kształcenia z oczekiwaniami regionu. W strategii rozwoju Uczelni znajduje się informacja, że PWSZ w Krośnie będzie zwracała szczególny nacisk na rozwój studiów inżynierskich w dziedzinach o strategicznym znaczeniu dla regionu takich jak lotnictwo, energetyka i budownictwo. Należy wyrazić zaniepokojenie, że w tych strategicznych kierunkach władze Uczelni nie uwzględniają rolnictwa, które ma bardzo ważne i specyficzne znaczenia w regionie Podkarpacia. Władze ocenianego kierunku

rolnictwo doceniają specyficzną rolę rolnictwa, które pomimo różnych problemów podlega ciągłym intensywnym przemianom i wymaga dobrze przygotowanej kadry. Potrzeba kształcenia na praktycznym profilu studiów inżynierskich na kierunku rolnictwo jest, jak wynika z raportu samooceny i ze spotkań z pracownikami i studentami, szczególnie bliska pracownikom Zakładu Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, którego kadra odpowiada za proces kształcenia na kierunku rolnictwo. Jednostka ta nie ma niestety własnej strategii rozwoju w postaci zatwierdzonego i przyjętego przez odpowiednie organy dokumentu ale udostępnione Zespołowi Oceniającemu protokoły z posiedzeń z Instytutowej Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz Komisji Programowej kierunku rolnictwo potwierdzają prowadzenie dyskusji na temat strategii rozwoju kierunku czego dowodem jest powołanie w dniu 14.09.2012 zgodnie z uchwałą senatu PWSZ w Krośnie nr 12/12 Zespołu ds. Doskonalenia Programu Kształcenia oraz Zespołu ds. Przygotowania Nowego Programu. Oba zespoły zostały zobligowane do konsultacji w sprawach programu kształcenia i strategii rozwoju z Radą Konsultacyjną Absolwentów i Radą Konsultacyjną Pracodawców. W dokumentach dotyczących koncepcji kształcenia na kierunku rolnictwo zawarto również zapisy o nawiązaniu w planowanej działalności Uczelni do Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020 i Regionalnej Strategii Innowacyjności Województwa Podkarpackiego na lata 2005-2013. Warto także podkreślić, że misja Uczelni wynika w dużej mierze z przesłanek jakimi kierowano się przy jej powoływaniu. Inicjatywa utworzenia wyższej uczelni zrodziła się z potrzeb społeczno-gospodarczych miasta Krosna, powiatu krośnieńskiego i Euroregionu Karpackiego. Zgodnie z przyjętymi założeniami absolwent kierunku rolnictwo legitymujący się tytułem zawodowym inżyniera powinien być sprawnym przedsiębiorcą, zdolnym do prowadzenia własnego gospodarstwa ale także do pracy na różnych stanowiskach w szeroko rozumianym agrobiznesie, administracji rządowej i samorządowej związanej z rolnictwem i rozwojem obszarów wiejskich. Zgodnie ze strategią Uczelni planuje się wprowadzenie większej możliwości wyboru specjalizacji w ramach specjalności i kierunków. Aktualnie prowadzone jest kształcenie na dwóch specjalnościach na kierunku rolnictwo studiów stacjonarnych (agroekonomii oraz ochrony i kształtowania krajobrazu) oraz jednej specjalności (agroekonomia) na studiach niestacjonarnych. Władze planują dalszy wzrost kształcenia specjalnościowego, co jednak przy bardzo małej liczbie studentów (od kilku lat nie udało się uruchomić studiów niestacjonarnych z powodu braku

kandydatów, a liczba chętnych na studia rolnicze stacjonarne również drastycznie spada) wydaje się być mało realne.

2. Wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju.

W procesie realizacji i doskonalenia programu kształcenia o profilu praktycznym na ocenianym kierunku uczestniczą nauczyciele akademicy z dużym dorobkiem naukowym i doświadczeniem praktycznym. Studenci również biorą udział w procesie określania koncepcji kształcenia na kierunku rolnictwo opiniując plany i programy studiów. Udostępnione w trakcie wizytacji protokoły z zebrań z Radą Konsultacyjną Pracodawców oraz Radą Konsultacyjną Absolwentów oraz dyskusja ze studentami i pracownikami potwierdzają fakt, że udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w tworzeniu i realizacji koncepcji kształcenia jest rzeczywiście duży, chociaż nie zawsze znajduje potwierdzenie w formalnych dokumentach, umowach czy listach intencyjnych. Udział interesariuszy zewnętrznych polega np. na wyrażaniu opinii, ocen, zgłaszaniu propozycji nowych przedmiotów, pomocy przy organizacji ćwiczeń praktycznych i terenowych, organizacji i realizacji programu praktyk, zgłaszaniu pomysłów na prace projektowe i dyplomowe inżynierskie. Przykładem dużego zaangażowania w proces kształcenia jest np. interesująca dyskusja w Ramach Rady Konsultacyjnej Pracodawców na temat przebiegu i organizacji praktyk rolniczych dla studentów kierunku rolnictwo oraz nad sekwencją niektórych przedmiotów w procesie kształcenia (protokół z Posiedzenia Zespołu i Rady w dniu 7.02.2012). Pracownicy, studenci, interesariusze zewnętrzni zgłaszali też w trakcie rozmów z członkami Zespołu Oceniającego interesujące pomysły na temat np. nowych specjalności takich jak bezpieczeństwo żywnościowe, nowe technologie produkcji, rozwój obszarów wiejskich itp. Są to propozycje mało realne w obecnej sytuacji natomiast brakuje wyraźnie konkretnych pomysłów na racjonalne wykorzystanie bardzo dobrej bazy i aparatury badawczej, którą dysponuje Uczelnia i Zakład Rolnictwa i Obszarów Wiejskich.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego w pełni
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1.1) Oceniana jednostka nie ma własnej misji i strategii rozwoju ale podejmowane działania i koncepcja kształcenia na kierunku rolnictwo nawiązują do przyjętej przez Senat strategii i misji Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Krośnie oraz co szczególnie godne podkreślenia nawiązuje również do strategii rozwoju regionu i województwa podkarpackiego. Kształcenie na studiach inżynierskich o profilu praktycznym jest zgodne z potrzebami regionu a kadra dydaktyczna i baza pozwala na zrealizowanie założonej koncepcji kształcenia

1.2) Udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w tworzeniu i realizacji koncepcji kształcenia jest duży, chociaż nie zawsze znajduje potwierdzenie w formalnych dokumentach, umowach czy listach intencyjnych . Udział interesariuszy zewnętrznych polega na wyrażaniu opinii, ocen, zgłaszaniu propozycji nowych przedmiotów, pomocy przy organizacji ćwiczeń praktycznych i terenowych, organizacji i realizacji programu praktyk, zgłaszaniu tematyki służącej do wykonania projektowych i dyplomowych prac inżynierskich.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

- 1) *Zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są zgodne z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku; zakładane efekty kształcenia na kierunkach o profilu praktycznym uwzględniają oczekiwania rynku pracy lub wymagania organizacji zawodowych, umożliwiające uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu,*

Studia na kierunku **rolnictwo w PWSZ im Stanisława Pigonia w Krośnie** są prowadzone na 3,5 letnich studiach pierwszego stopnia (studia inżynierskie), specjalność: *ochrona i kształtowanie krajobrazu oraz agroekonomia*, o profilu praktycznym w systemie stacjonarnym i niestacjonarnym według dwóch planów studiów:

- plan I od roku akademickiego 2007/2008;
- plan II od roku akademickiego 2012/2013. Uruchomienie studiów nastąpiło na podstawie odpowiednich uchwał Senatu PWSZ. Studia są prowadzone w jednej specjalności na studiach niestacjonarnych i w dwóch na studiach stacjonarnych.

W przypadku planu I efekty kształcenia są zgodne ze standardami kształcenia podanymi w Rozporządzeniu MNiSzW z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla

poszczególnych kierunków studiów oraz poziomów, a także trybu tworzenia i warunków jakie powinna spełniać uczelnia by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunek (Dz.U. nr 164, oz. 1166, z późn. zm.)

Studenci I roku studiów stacjonarnych i niestacjonarnych rozpoczęli i odbywają studia w roku akademickim 2012/2013 według programów kształcenia (plan II), o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt. 14b ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U z 2012 r. poz. 572 z późn. zm.), a więc podlegającym ocenie zgodności z rozporządzeniami Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445 z późn. zm.) oraz z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. Nr 253, poz. 1520). Program ten wprowadzony od 1.10.2012 powstał w wyniku realizacji uchwał Senatu PWSZ w Krośnie z dnia 24 lutego 2012, z dnia 23 marca 2012 oraz 22 czerwca 2012. Zakładane efekty kształcenia z uwzględnieniem efektów specjalnościowych przyporządkowano do obszaru nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych. Efekty kształcenia odnoszą się do dziedziny nauk rolniczych (dyscypliny agronomii, zootechniki, ochrona i kształtowanie środowiska). Program uwzględnia efekty prowadzące do uzyskania kompetencji inżynierskich. Program studiów zawiera 23 efekty kierunkowe z zakresu wiedzy, 24 efekty z zakresu umiejętności i 8 efektów z zakresu kompetencji społecznych. Zakładane efekty kierunkowe odpowiadają efektom obszarowym w zakresie wiedzy i umiejętności co jest **zgodne z Rozporządzeniem MNiSzW z dnia 2 listopada 2011 r dla tego rodzaju studiów**. Przedmioty wg planu II są podzielone na 5 grup (modułów). Wydzielono 5 modułów – moduł kształcenia ogólnego (A), moduł kształcenia podstawowego (B), moduł kształcenia kierunkowego (C), moduł przedmiotów do wyboru (D) i moduł kształcenia praktycznego (E). Do każdej grupy przedmiotów przypisano liczbę punktów ECTS, określono również efekty kształcenia dla poszczególnych modułów. Podane efekty kierunkowe kształcenia są spójne, odpowiednio zdefiniowane. Matryca efektów kształcenia pokrywa wszystkie efekty kierunkowe, a każdy z założonych efektów kierunkowych jest uzyskiwany w ramach realizacji kilku przedmiotów. Zachowane są odpowiednie proporcje w poszczególnych kategoriach i podkategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Podobnie pozytywnie należy ocenić pokrycie kompetencji inżynierskich do specyfiki studiów w obszarze nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych. W planie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych

wyróżniono takie same moduły z taką samą liczbą punktów ECTS. Również należy podkreślić, że dwie obowiązujące specjalizacje na studiach stacjonarnych mają identyczną liczbę godzin i identyczną strukturę poszczególnych modułów. Na studiach niestacjonarnych jest tylko jedna specjalność tzn., *agroekonomia*, co znacznie ogranicza liczbę przedmiotów do wyboru. Moduł określony w planie studiów i w raporcie samooceny mianem modułu kształcenia ogólnego nie budzi większych wątpliwości, natomiast błędy znajdują się w opisie modułu przedmiotów kształcenia podstawowego. Do modułu kształcenia podstawowego zaliczono takie przedmioty jak bezpieczeństwo i higiena pracy, grafika inżynierska, agrometeorologia i ochrona środowiska czy zrównoważony rozwój obszarów wiejskich. Zastrzeżenie budzi też prowadzenie zajęć jako ćwiczenia praktyczne z takich przedmiotów jak ekonomia czy bezpieczeństwo i higiena pracy. Wadliwe jest również połączenie takich przedmiotów jak botanika rolnicza z fizjologią roślin czy agrometeorologia z ochroną środowiska. Próbowano w ten sposób sztucznie zwiększyć liczbę zajęć, a zwłaszcza ćwiczeń, a w konsekwencji liczbę ECTS przypisanych modułowi kształcenia podstawowego. Według raportu samooceny moduł kształcenia podstawowego liczy 540 godzin i 42 punkty ECTS na studiach stacjonarnych i odpowiednio 260 godzin i 42 ECTS na studiach niestacjonarnych. Według Raportu Samooceny (str.5 i 6) daje to 19 % sumy ECTS, co jest jednak w praktyce liczbą zawyżoną jeżeli odejmiemy wspomniane wyżej przedmioty, które trudno zaliczyć do przedmiotów podstawowych to okaże się że na przedmioty podstawowe przypada około 15 % wszystkich możliwych do uzyskania punktów ECTS. Należy przypomnieć, że w uzasadnieniu do Uchwały Nr 851/2009 PKA z dnia 17.09.2009 w sprawie oceny jakości kształcenia na kierunku rolnictwo prowadzonym w PWSZ W Krośnie znajduje się cyt. „wprawdzie w grupie treści podstawowych łączna liczba godzin zajęć spełnia wymagania standardów, jednak wymiar godzinowy części przedmiotów realizujących treści kształcenia ogólnego i podstawowego jest zbyt mały” i dalej „takie proporcje godzin powodują że studenci uzyskują słabe podstawy z dyscyplin podstawowych, które powinny być bazą dla przedmiotów kierunkowych”. Znacznie lepiej jest skonstruowany moduł kształcenia kierunkowego. Liczy on 18 przedmiotów w większości zgodnych z dawniej obowiązującymi standardami dla kierunku rolnictwo. Wątpliwości budzi jednak wprowadzenie oddzielnej kategorii tzw. ćwiczeń praktycznych (niezależnie od powszechnie obowiązujących kategorii zajęć dydaktycznych takich jak wykłady, ćwiczenia, ćwiczenia projektowe, laboratoryjne i terenowe). W Raporcie Samooceny przedstawiono zdefiniowane cele i efekty kształcenia dla ocenianego kierunku,

biorąc pod uwagę wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne. Przedstawiono również matrycę, w której wskazano moduły kształcenia.

Efekty kształcenia dla przedmiotów zostały odniesione do efektów kierunkowych i są z nimi spójne. Zakładane efekty kształcenia są charakterystyczne dla obszaru nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych (dziedzina nauki rolnicze, dyscyplina agronomia) ale kierunkowe efekty kształcenia i przyporządkowanie im poszczególnych przedmiotów wymaga dopracowania redakcyjnego. Dotyczy to zwłaszcza przedmiotów kierunkowych np. genetyki i hodowli roślin, szczegółowej uprawy roślin, łąkarstwa. Efekt kierunkowy K_W05 jest sformułowany tak ogólnie, że pasują do niego prawie wszystkie przedmioty kierunkowe, z kolei takie przedmioty jak łąkarstwo, chów i hodowla zwierząt czy ochrona roślin nie mają odniesienia do efektów obszarowych RiP_W01 a więc do ogólnej wiedzy z zakresu chemii, biologii, biochemii i ochrony środowiska. Karty przedmiotów są opracowane na ogół poprawnie i czytelnie, ale wyraźnie brakuje koordynacji między poszczególnymi przedmiotami na poziomie np. modułów, co pozwoliło by poprawić sekwencję przedmiotów, a przede wszystkim usunąć treści, które powtarzają się w poszczególnych przedmiotach. W programie kształcenia przewidziano trzy praktyki czyli w sumie 15 tygodni, którym przypisano 15 punktów ECTS. Praktyka ta obejmuje praktykę kierunkową w wymiarze 9 tygodni, specjalnościową realizowaną w wymiarze 4 tygodni w szóstym semestrze i dyplomową w wymiarze 2 tygodni na siódmym semestrze. Należy zwrócić uwagę, że w obecnie obowiązującym programie studiów (od 1.10.2012) praktyki zostały znacznie bardziej uwzględnione i docenione niż w poprzednim programie studiów. Biorąc pod uwagę przyjęty praktyczny profil kształcenia należy to ocenić bardzo pozytywnie ale przypisanie 15 pkt ECTS 15 tygodniom praktyk oznacza, że przypisuje się średnio 1 punkt ECTS 1 tygodniowi praktyki, co przyjmując średnie obciążenie studenta liczbą 25 lub 30 godzin na 1 ECTS oznacza maksymalnie 30 godzin pracy, a należy pamiętać, że studenci odbywający praktykę w różnego typu przedsiębiorstwach rolnych pracują z reguły w wymiarze 40 godzin tygodniowo. Należy skorygować i wyjaśnić tę sprzeczność. Przedstawione zasady i formy odbywania praktyk i zaliczania wskazują, że pozwala ona na osiągnięcie założonych kierunkowych efektów kształcenia.

Opis założonych efektów kształcenia oraz sylabusy są dostępne na stronie internetowej Wydziału. Studenci na spotkaniu z Zespołem Oceniającym stwierdzili, że wiedzą o

powszechnej dostępności sylabusów i ich roli w systemie kształcenia, ale wolą korzystać z informacji przekazywanych na tablicach ogłoszeń lub bezpośrednio przez osoby prowadzące wykłady i ćwiczenia. Przy opracowaniu aktualnie obowiązujących efektów kształcenia korzystano z opinii interesariuszy zewnętrznych tzn. członków Rady Konsultacyjnej Absolwentów Kierunku Rolnictwo oraz członków Rady Konsultacyjnej Pracodawców. Kierunek rolnictwo jest także na bieżąco kontrolowany i oceniany przez Komisję ds. Jakości Kształcenia działającą przy Instytucie Gospodarki i Polityki Społecznej.

2) Efekty kształcenia danego programu zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne,

Efekty kształcenia programu kierunku „rolnictwo” zostały sformułowane w sposób zrozumiały i możliwy do weryfikacji na różnych etapach procesu kształcenia. Szczegółowe cele i efekty kształcenia, treści programowe oraz narzędzia dydaktyczne dla poszczególnych przedmiotów są przedstawione w sylabusach, dostępne na stronach internetowych i co potwierdziło się w trakcie wizytacji i hospitacji wybranych zajęć dydaktycznych. Informacje te przekazywane są także przez nauczycieli prowadzących zajęcia dydaktyczne. Według studentów efekty kształcenia, jakie powinni osiągnąć po zakończeniu danego przedmiotu, są wyrażone w sposób przejrzysty. Kryteria oceny opracowane przez prowadzących zajęcia są zrozumiałe dla studentów, a wykładowcy stosują się do nich przez cały okres trwania kursu.

3) Jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiając weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; system ten jest powszechnie dostępny.

Organizacja procesu kształcenia na kierunku „rolnictwo” opiera się na przepisach ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, aktach wykonawczych ustawy, w tym obowiązujących do 30 września 2011 r. standardach kształcenia dla kierunku, a także przepisach wewnętrznych Uczelni (tj. Statucie, Regulaminie Studiów, Uchwałach Senatu, Zarządzeniach Rektora i Dyrektora Instytutu).

Realizacja procesu dydaktycznego przebiega z wykorzystaniem różnych form dydaktycznych – program kształcenia na ocenianym kierunku studiów realizowany jest przede wszystkim z wykorzystaniem ćwiczeń (66,5%) o różnym charakterze (ćwiczenia laboratoryjne, praktyczne, projektowe, terenowe i audytoryjne oraz pozostałych zajęć tzn. wykładów i seminariów (33,5 %). Ze względu na przyjęcie przez uczelnię praktycznego profilu kształcenia tak dużą liczbę zajęć o charakterze utylitarnym należy ocenić pozytywnie i pozwala to na osiągnięcie zamierzonych efektów kształcenia. **System oceny efektów** jest zawarty w regulaminie studiów i jest powszechnie dostępny. Student uzyskuje zaliczenie z przedmiotu na podstawie pozytywnej pracy w czasie całego semestru na podstawie warunków podanych w sylabusie. Rezultaty kształcenia są oceniane w zależności od przedmiotu na podstawie egzaminów pisemnego lub ustnego, kolokwiów, projektów, sprawozdań lub odpowiedzi ustnych. Bardzo dużą rolę odgrywają projekty realizowane przez studentów w ramach różnych przedmiotów i zaliczane najczęściej w formie pracy projektowej. Egzaminy poprawkowy i komisyjny muszą mieć część ustną. Do oceny wiedzy i umiejętności studentów stosowana jest 6 stopniowa skala ocen od 2 do 5 z ocenami półówkowymi. Zaliczeniu przedmiotu przypisywana jest także liczba punktów ECTS. Okresem rozliczeniowym są 2 semestry w ciągu roku akademickiego. Zgodnie z Uchwałą Senatu PWSZ w Krośnie nr 12/12 z dnia 24 lutego 2012 w sprawie wytycznych dotyczących tworzenia programów kształcenia i planów studiów, ich realizacji oraz ewaluacji rezultatów oraz Uchwałą Senatu PWSZ w Krośnie z dnia 23 marca 2012 w sprawie uchwalenia Regulaminu studiów PWSZ zostały określone precyzyjne zasady rozliczania i promowania studentów. Przyjęto, że minimalna liczba punktów ECTS do ukończenia studiów inżynierskich powinna wynosić nie mniej niż 210 punktów, a 1 punkt ECTS odpowiada nakładowi 30 godzin pracy studenta obejmujących: 1. godziny kontaktowe (zajęcia dydaktyczne z bezpośrednim udziałem nauczyciela akademickiego, to jest wynikające z planu studiów, konsultacje, egzaminy, zaliczenia w sesji i inne); 2. godziny indywidualnej pracy studenta. Liczba godzin kontaktowych zajęć dydaktycznych przewidziana w planie studiów stacjonarnych nie może być mniejsza niż 50%, a większa niż 60%, a w wypadku studiów niestacjonarnych nie może być mniejsza niż 25% a większa niż 30% całkowitej liczby godzin pracy studenta wynikającej z liczby punktów ECTS koniecznych do ukończenia danego kierunku. Uwzględniono również, że za: pracę dyplomową i przygotowanie do egzaminu dyplomowego student studiów inżynierskich otrzymuje co najmniej 15 punktów ECTS; przedmioty humanistyczno-społeczne co najmniej 2 punkty

ECTS; naukę języka obcego nowożytnego (studia stacjonarne minimum 120 godzin kontaktowych, studia niestacjonarne minimum 75 godzin kontaktowych) nie mniej niż 5 punktów ECTS; zajęcia z wychowania fizycznego (w wymiarze 60 godzin tylko dla studiów stacjonarnych) 2 punkty ECTS; zajęcia z zakresu ochrony własności intelektualnej i przedsiębiorczości łącznie 2 punkty ECTS. Punkty ECTS przypisano każdemu modułowi/przedmiotowi w zależności od jego wagi wyrażonej w kategoriach nakładu pracy studenta potrzebnego do osiągnięcia założonych dla tego modułu/przedmiotu efektów kształcenia uwzględniając zalecenia uchwały Senatu. Oszacowana liczba punktów ECTS podana jest w kartach przedmiotów. Punkty ECTS będą przyznawane studentom po zaliczeniu wszystkich form zajęć danego modułu/przedmiotu oraz po uzyskaniu pozytywnej oceny osiągniętych efektów kształcenia. W trakcie wizytacji zapoznano się z sylabusami poszczególnych przedmiotów. We wszystkich sylabusach (kartach przedmiotu) określone są dokładnie kryteria i wymagania odnośnie zaliczeń i egzaminów. Warunki te są udostępniane studentom na stronach internetowych uczelni i instytutu, ogłaszane na tablicach oraz podawane do wiadomości przez nauczycieli prowadzących wykłady i ćwiczenia. Rozmowy prowadzone ze studentami zarówno w trakcie prowadzonej wrywkowo hospitacji zajęć jak i na spotkaniu ze studentami kierunku rolnictwo potwierdziły, że studenci znają wymagania i sposób zaliczanie egzaminów, ćwiczeń, prac projektowych czy przejściowych i innych form weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia. Analiza kilkudziesięciu prac zaliczeniowych z różnych przedmiotów wskazuje że oceny są zróżnicowane (dominują oceny w zakresie 3,0-4,0), z reguły obiektywne, a pytania adekwatne do treści przedmiotu i dobrze weryfikują założone efekty przede wszystkim z zakresu wiedzy. Pozytywne wrażenie robią prace projektowe wykonywane na kierunku rolnictwo szczególnie ważne przy praktycznym profilu studiów i przy studiach kończących się otrzymaniem tytułu zawodowego inżyniera. Jest to forma weryfikacji stosowana na kilku przedmiotach i co warto podkreślić opracowane zostały szczegółowe zasady oceny takich projektów uwzględniające wartość merytoryczną projektu (40 % oceny końcowej, kompletność i układ treści 25 %, terminowość złożenia projektu 15 % , udział w konsultacjach 10 % i obecność i aktywność przy opracowaniu projektu 10 %). Nasuwa się jednak uwaga, że lepiej byłoby zlecać wykonywanie projektów pojedynczym osobom, a nie tak jak obecnie kiedy projekt jest realizowany przez dwie lub trzy osoby. Kończącym osiągnięciem studiów inżynierskich na kierunku rolnictwo jest napisanie inżynierskiej pracy dyplomowej i zdanie egzaminu dyplomowego. Procedura

dyplomowania została szczegółowo opisana w regulaminie studiów (Uchwała Senatu PWSZ w Krośnie z dnia 23 marca 2012 w sprawie uchwalenia Regulaminu studiów PWSZ), w rozdziale 9 § 37-42. Pracę dyplomową wykonuje student u pracownika zatrudnionego na uczelni posiadającego stopień naukowy co najmniej doktora, a w szczególnych wypadkach za zgodą Dyrektora Instytutu pod kierunkiem specjalisty z tytułem magistra ale posiadającego znaczny dorobek praktyczny. Oceny pracy dokonuje promotor i recenzent, przy czym obowiązuje zasada, że jeżeli promotorem jest doktor recenzentem musi być pracownik samodzielny (profesor lub dr habilitowany). Przed oceną pracy praca dyplomowa jest sprawdzana przy pomocy programu ANTYPLAGIAT, a wynik tej oceny jest przechowywany w teczkach indywidualnych studentów. Na końcowy wynik studiów składa się $\frac{1}{2}$ średniej z indeksu, $\frac{1}{4}$ oceny pracy dyplomowej i $\frac{1}{4}$ oceny z egzaminu dyplomowego. W trakcie egzaminu student losuje trzy pytania, są to głównie pytania kierunkowe i specjalnościowe, nie obowiązuje praktyka zadawania pytań związanych bezpośrednio z pracą, co wydaje się trochę dyskusyjne. Tematy prac proponowane są przez prowadzących przedmioty na kierunku rolnictwo, akceptowane są też własne propozycje prac dyplomowych proponowane przez studentów. Zdarza się dość często, że praca dyplomowa jest kontynuacją prac projektowych lub prac wykonywanych na praktykach studenckich, co należy ocenić pozytywnie jako przykład nastawienia uczelni na realizację określonych potrzeb praktyki i powiązania procesu kształcenia z potrzebami i wymaganiami pracodawców. W trakcie wizytacji wylosowano 15 prac inżynierskich wykonywanych na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych kierunku rolnictwo. Wszystkie prace spełniają kryterium inżynierskości, prawie wszystkie są zgodne z kierunkiem rolnictwo (w dwóch wypadkach oceniono te prace jako częściowo zgodne ale mieszczące się w ocenianym obszarze kształcenia). Prace są z reguły starannie przygotowane pod względem edytorskim, niektóre z nich mają charakter eksperymentalny, ale przeważają prace o charakterze projektowym. Oceny są z reguły adekwatne do ich wartości merytorycznej, w kilku przypadkach stwierdzono zawyżanie oceny głównie przez promotora. Dwie prace komisja uznała wręcz za wzorowe przykłady prac inżynierskich, jak się okazało właśnie te prace zostały już wcześniej zgłoszone do wyróżnienia przez Rektora PWSZ. Można mieć drobne zastrzeżenia do sposobu wykorzystania i cytowania literatury (zbyt mało studenci korzystają z literatury typowo naukowej, zwłaszcza zagranicznej) oraz do sposobu formułowania wniosków. Pomimo tych uchybień, które stosunkowo łatwo można wyeliminować procedura dyplomowania w

oceniającej jednostce prowadzona jest w sposób jasny, a kryteria dyplomowania są powszechnie znane i stosowane w praktyce.

Praktyki zawodowe stanowią integralną część procesu kształcenia, a ich zaliczenie jest warunkiem zaliczenia semestru. Praktyka obejmuje: praktykę kierunkową (produkcyjną zawodową), specjalnościową i dyplomową. Celem praktyki kierunkowej jest zapoznanie się studentów z organizacją prac, stosowanymi technologiami produkcji, działalnością usługową, administrowaniem i zarządzaniem gospodarstwem rolniczym. Praktyka jest realizowana w gospodarstwach i przedsiębiorstwach rolnych w kraju lub zagranicą. Miejsce praktyki studenci wybierają samodzielnie w konsultacji z opiekunem praktyk. Wybór gospodarstwa do odbycia praktyki zatwierdza kierownik Zakładu Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich w porozumieniu z opiekunem praktyk. Praktyki odbywają się na podstawie porozumienia zawartego między Uczelnią a jednostką przyjmująca studenta. Przebieg praktyki kontrolują i nadzorują wyznaczeni nauczyciele akademicy. Celem praktyki specjalnościowej jest poznanie m.in. podstaw prawnych, struktur organizacyjnych oraz zakresu i form działania poszczególnych instytucji obsługi rolnictwa. Miejsce praktyki studenci wybierają samodzielnie w konsultacji z opiekunem praktyk. Wybór miejsca praktyki akceptuje kierownik Zakładu Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich w porozumieniu z opiekunem praktyk. Studenci, którzy pracują zawodowo zgodnie ze studiowaną specjalnością mogą realizować program praktyki w miejscu pracy. Praktykę kontrolują i nadzorują wyznaczeni nauczyciele akademicy. Praktyka dyplomowa organizowana jest indywidualnie i odbywa się w miejscach i obiektach umożliwiających prowadzenie badań, pomiarów, obserwacji, zbieranie materiałów i danych do opracowania wynikających z tematyki i metodyki realizacji prac inżynierskich. Program, termin i miejsce praktyki ustalane są z opiekunem pracy dyplomowej. Zaliczenia praktyki dokonuje opiekun pracy dyplomowej na podstawie wypełnionego dzienniczka praktyki i wartości zgromadzonych materiałów do pracy dyplomowej.

Skala odsiewu na kierunku rolnictwo jest dosyć wysoka, wskaźnik odsiewu dla studiów stacjonarnych wynosi 27,46 % a na studiach niestacjonarnych 31,25 %. Główną przyczyną (prawie 60 % przypadków) jest niezaliczenie roku, w 35 % sami studenci decydują się na przerwanie studiów a w 5 % zmieniają kierunek studiów. Studenci w rozmowach z członkami Zespołu Oceniającego podkreślali, że największe trudności sprawia im realizacja przedmiotów z profilu podstawowego (chemia, botanika). Należy podkreślić, że od trzech lat

nie udaje się uruchomić studiów niestacjonarnych, obecnie praktycznie na kierunku rolnictwo PWSZ w Krośnie nie ma studentów niestacjonarnych, ostatnia grupa skończyła studia w semestrze zimowym 2012/2013. Nawet próba uruchomienia studiów niestacjonarnych z możliwością indywidualnego toku studiów nie spotkała się z większym zainteresowaniem kandydatów, wymaga to prawdopodobnie korekty w misji i strategii uczelni, misja nazwana „Wiedza blisko Ciebie” i „Uczelnia na miejscu” oraz założenie kształcenia dorosłych na studiach niestacjonarnych, nie sprawdza się na kierunku rolnictwo.

Osiągnięcia studentów są dokumentowane zgodnie z obowiązującymi przepisami. Oglądowi poddano wybrane karty okresowych osiągnięć studenta oraz protokoły zaliczania przedmiotów. Sprawdzono również teczki absolwentów gdzie znajdują się wszystkie wymagane dokumenty związane z procedurą dyplomowania. Analiza dyplomów, suplementów oraz protokołów z egzaminu dyplomowego nie wykazała uchybień w tym zakresie i potwierdziła że dokumentacja ta prowadzona jest poprawnie.

4) Jednostka monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy, a uzyskane wyniki wykorzystuje w celu doskonalenia jakości procesu kształcenia.

Badanie losów absolwentów jest prowadzone przez biuro karier (CAZiPS) działające od niedawna przy PWSZ w Krośnie. System ankietyzacji zakłada badanie ankietowe absolwentów bezpośrednio po ukończeniu studiów, a następnie przeprowadzenie ponownego badania po 6 miesiącach po zakończeniu studiów. W tej drugiej ankiecie ocenia się wiedzę, umiejętności i kompetencje nabyte w procesie kształcenia i ich przydatność w pracy zawodowej. Analiza tych ankiet od bieżącego roku akademickiego udostępniana jest władzom uczelni i kierownikom zakładów, trudno jednak mówić o wymiernych efektach tego monitorowania bo system działa zbyt krótko, a dotychczasowe działania prowadzone przez uczelnię (np. konsultowanie z pracodawcami treści programowych i efektów kształcenia) nie wydają się być zbyt skuteczne w kształtowaniu struktury efektów kształcenia.

Na kierunku rolnictwo dokonano szczegółowej oceny ankiet absolwenta PWSZ w Krośnie dla Instytutu Gospodarki i Polityki Społecznej, prowadzącego między innymi kierunek rolnictwo za okres lat 2007/2008 i odpowiednio 2009/2010. W roku 2007/2008 ankietą objęto 64 absolwentów kierunku rolnictwo, a w okresie 2009/2010 53 absolwentów. Wszystkie

odpowiedzi na zadane pytania zostały opracowane statystycznie i na ich podstawie sformułowano stosowne wnioski. Do najważniejszych należy zaliczyć:

- wzrost odsetka (o 9%) absolwentów z 2010 do tych z 2008 pragnących kontynuować swoją edukację na studiach II° (magisterskich)
- spadek odsetka studentów (z 60% do 32%), którzy łączyli studia stacjonarne równoległe z pracą;
- spadek z 21% do 13% zgodności wykształcenia (rolnictwo) z wykonywaną pracą;
- spadek o 8% (55% → 47%) odsetka absolwentów, którzy bezpośrednio po zakończeniu studiów podjęli pracę zawodową;
- wzrost odsetka z 41% do 68% absolwentów, którzy rejestrują się w Powiatowym Urzędzie Pracy;
- wzrost o 7% odsetka absolwentów, którzy zamierzają założyć własną działalność gospodarczą.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Oceniono 15 losowo wybranych prac inżynierskich. Zdecydowana większość tych prac jest zgodna z kierunkiem rolnictwo, jedynie dwie są częściowo zgodne. Poziom ocenianych prac jest z reguły dobry. Wszystkie oceniane prace są typowymi pracami inżynierskimi, a dwie mogą być przykładem wzorowych prac inżynierskich proponujących konkretne rozwiązania praktyczne. Prace są w sposób merytoryczny oceniane przez opiekuna (promotora) i recenzenta. Oceny z reguły są adekwatne do rzeczywistej ich wartości merytorycznej i formalnej, w kilku przypadkach ocena wystawiona przez promotora jest nieznacznie zawyżona. Dyplomanci w czasie egzaminu inżynierskiego odpowiadali na pytania kierunkowe i specjalnościowe (losowane z wcześniej przygotowanej puli pytań), brakuje pytań bezpośrednio związanych z samą pracą ale jest to zgodne z przyjętymi zasadami dyplomowania na ocenianej Uczelni

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1) Cele kształcenia na kierunku rolnictwo oraz uzyskiwane efekty kształcenia przez studentów, którzy rozpoczęli cykle kształcenia w latach 2008/2009-2011/12 odpowiadały standardom kształcenia obowiązujących w tym okresie zgodnie z rozporządzeniem MNiSzW z dnia 12 lipca 2007 w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia. Studenci I roku studiów stacjonarnych i niestacjonarnych którzy rozpoczęli studia 1.10.2012 odbywają studia według programów kształcenia, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt. 14b ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U z 2012 r. poz. 572 z późn. zm.), a więc podlegającym ocenie zgodności z rozporządzeniami Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia. Konstrukcja programu kształcenia dla tego cyklu opracowana została zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji (Dz.U. Nr 253 poz 1520), Zakładane efekty kierunkowe są zgodne z efektami obszarowymi w zakresie wiedzy i umiejętności **zgodnych z Rozporządzeniem MNiSzW z dnia 2 listopada 2011 r dla kierunku studiów rolnictwo** oraz zbieżne z efektami w zakresie kompetencji społecznych zakładanych dla innych kierunków studiów prowadzonych w PWST w Krośnie.

2.2) Efekty kształcenia zawarte w sylabusach i w zbiorczej macierzy są sformułowane w sposób zrozumiały, chociaż czasami zbyt ogólnie. Wskazane byłoby jednak wprowadzenie koordynacji na poziomie modułów oraz dokonanie pewnych korekt w poszczególnych sylabusach. System efektów kształcenia jest przejrzysty i pozwala na weryfikację efektów w zakresie wiedzy i umiejętności, korekty wymaga system weryfikacji efektów społecznych czyli kompetencji.

2.3) System weryfikacji okresowych osiągnięć studentów obejmuje powszechnie przyjęte formy tzn. zaliczenia cząstkowe, prace przejściowe i projektowe, sprawozdania i egzaminy. System jest spójny, przejrzysty, znany studentom, Proces dyplomowania i jakość prac inżynierskich nie budzą zastrzeżeń, a wszystkie oceniane prace są zgodne z kierunkiem studiów i mają typowy inżynierski charakter.

2.4) Monitoring losów absolwentów jest dopiero wprowadzany, wpływ interesariuszy zewnętrznych na kształtowanie programów i efektów kształcenia był do tej pory raczej niewielki i wskazane jest zwiększenie intensywności działań w celu bardziej aktywnego włączenia przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego w proces kształcenia na ocenianym kierunku rolnictwo.

3. Program studiów umożliwi osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- 1.) *Realizowany program kształcenia umożliwi studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta*

Program studiów na kierunku rolnictwo dla studentów rozpoczynających kształcenie w roku akademickim 2009/10, 2010/2011 i 2011/2012 został opracowany jeszcze w okresie obowiązywania standardów kształcenia, również sylwetka absolwentów tych edycji studiów była zdefiniowana przez wspomniane standardy zgodnie z Rozporządzeniem MNiSzW z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków studiów oraz poziomów, a także trybu tworzenia i warunków jakie powinna spełniać uczelnia by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunek (Dz.U. nr 164, oz. 1166, z późn. zm.). Plany i programy studiów przyjęto zgodnie z obowiązującymi wtedy zapisami prawnymi Uchwałą Senatu PWSZ w Krośnie z dnia 18.09.2009. Należy podkreślić, że korekta programu została wprowadzona między innymi jako odpowiedź na zalecenia Państwowej Komisji Akredytacyjnej zawarte w uchwale nr 851/2009 PKA z dnia 17.09.2009. Program ten został pozytywnie zaopiniowany przez Samorząd Studentów co zostało potwierdzone w formie pisemnej a więc spełnione zostały wymagania określone w art. 68 § 1. Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Program studiów obowiązujący w okresie 2009-2012 został przedstawiony Zespołowi Oceniającym i dostarczony w formie elektronicznej jako załącznik do Raportu Samooceny. Spełnia on wszystkie formalne wymagania określone w standardach dla wizytowanego kierunku rolnictwo. Studia na ocenianym kierunku trwają 3,5 roku tzn. 7 semestrów, prowadzone są na studiach stacjonarnych na dwóch specjalnościach *agroekonomia* oraz *ochrona i kształtowanie krajobrazu*. Obie specjalności mają identyczną liczbę godzin 2447 i 210 ECTS. Program był podzielony na 7 bloków tzn. A – treści ogólne, B- treści podstawowe, C- przedmioty kierunkowe, D- przedmioty specjalizacyjne, E- seminaria, F- praca dyplomowa i G - praktyki. Układ i struktura programu została skonstruowana prawidłowo, zachowano właściwe proporcje między grupami przedmiotów, zgodnie z zaleceniami PKA zwiększono wymiar przedmiotów kierunkowych i w mniejszym stopniu podstawowych kosztem nadmiernie wcześniej rozbudowanych przedmiotów specjalnościowych, zachowano odrębność takich przedmiotów jak botanika i fizjologia roślin, chemia rolna i gleboznawstwo, na ogólną liczbę ECTS 210, 35 punktów ECTS były przyznane przedmiotom do wyboru. Program ten wymagał na pewno jeszcze pewnych drobnych

korekt, np. trudno się zgodzić z zaliczeniem przedmiotu „Zrównoważony rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich” do grupy przedmiotów humanistycznych. Zbyt mały wymiar godzin był przewidziany na takie przedmioty jak Gleboznawstwo, Chemia rolna czy Łąkarstwo a więc na podstawowe zawodowe przedmioty kierunkowe. Stanowczo zbyt mało godzin i ECTS przewidywano na praktyki – praktyka była planowała łącznie na 9 tygodni i przypisano jej tylko 4 ECTS. Ćwiczenia terenowe nie miały oddzielnie przyporządkowanych punktów a ich umieszczenie w poszczególnych semestrach nie zawsze było w pełni prawidłowe. Generalnie jednak trzeba podkreślić, że wersja programu przyjęta wspomnianą wyżej uchwałą Senatu PWSZ z dnia 18.09.2009 była spójna, zgodna ze standardami kształcenia na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I stopnia na kierunku rolnictwo. W ramach prowadzonych specjalności znajdowały się również interesujące nowe przedmioty np. „Prognozowanie i symulacje w rolnictwie” czy „Projekty i ekspertyzy w rolnictwie”, które jak się okazuje były odpowiedzią na pewne sugestie otoczenia społeczno-gospodarczego .

Deklarowane kierunkowe efekty kształcenia zasadniczo są możliwe do osiągnięcia z pewnymi zastrzeżeniami wynikającymi z dużej liczby ćwiczeń wskazanych jako laboratoryjne lub praktyczne, a które są prowadzone często w formie ćwiczeń audytoryjnych. Zastrzeżenia odnośnie osiągnięcia efektów kształcenia wynikają również z nie zawsze prawidłowej sekwencji przedmiotów

Od roku akademickiego 2012/2013 obowiązuje nowy program studiów opracowany na bazie zdefiniowanych celów i efektów kształcenia przez Komisję Programową zatwierdzony uchwałą Nr 12/12 Senatu PWSZ w Krośnie, z dnia 24 lutego 2012 w sprawie wytycznych dotyczących tworzenia programów kształcenia i planów studiów, ich realizacji oraz ewaluacji rezultatów. Program studiów stacjonarnych I stopnia (studia inżynierskie o profilu praktycznym) zakłada realizację kształcenia przez 3,5 roku (7 semestrów) na dwóch specjalnościach *agroekonomia* i *ochrona i kształtowanie krajobrazu* . Wymiar godzinowy na obu specjalnościach jest identyczny i wynosi 2610 godzin co odpowiada 221 ECTS. Program podzielony jest na pięć modułów kształcenia ogólnego (A), podstawowego (B), kierunkowego (C), przedmiotów do wyboru (D – w tym kształcenie specjalnościowe), praktyka. Struktura wyrażona w % wszystkich ECTS to odpowiednio moduł A 1,4 %, B- 19,4 %, C-39,7 %, D- 32,9 %, , E(praktyki) -6,8 %. Dominacja przedmiotów kierunkowych jest oczywista i poprawna ale zwraca uwagę mały udział przedmiotów kształcenia podstawowego, zwłaszcza, że do tej grupy zaliczone zostały takie przedmioty jak Bezpieczeństwo i higiena pracy, Technologie

informacyjne w rolnictwie (przy braku przedmiotu np. Informatyka), Grafika inżynierska czy Zrównoważony rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich (w sumie 9 ECTS). Błędem jest też połączenie w jeden przedmiot Botaniki rolniczej z Fizjologią roślin czy Agrometeorologii z Ochroną środowiska. Zaskakujące jest przydzielenie zaledwie 15 godzin ćwiczeń na całość przedmiotu Chemia, należy pamiętać, że wiedza i umiejętności z tego podstawowego przedmiotu są niezbędne w realizacji efektów kształcenia na dalszych latach studiów na wielu zawodowych przedmiotach kierunkowych. Moduł kształcenia kierunkowego obejmuje łącznie 546 godzin, którym przypisano 87 punktów ECTS czyli 39,7 % ogólnej liczby punktów przewidzianej na studiach I stopnia. Wykaz przedmiotów kierunkowych jest prawidłowy, ale przypisanie określonej liczby ECTS poszczególnym przedmiotom budzi wątpliwości np. przedmiotowi Szczegółowa uprawa roślin przypisano 11 punktów ECTS a np. tak ważnym przedmiotom zawodowym jak Ochrona roślin, Łąkarstwo, Ekonomika rolnictwa, Genetyka, Hodowla roślin i nasiennictwo jedynie 3 albo 4 punkty. Wyraźnie brakuje koordynacji treści zawartych w sylabusach przedmiotów co prowadzi do identycznych zapisów w kartach niektórych przedmiotów (np. sylabusy takich przedmiotów jak Szczegółowa upraw roślin, Ogólna uprawa roli i roślin, Technika rolnicza). **Oferta przedmiotów i modułów do wyboru jest niewystarczająca i zawiera ewidentne błędy.** Np. na studiach niestacjonarnych na specjalizacji agroekonomia (jedynej oferowanej studentom) nie wolno traktować modułu specjalnościowego (w sumie 54 punkty ECTS jako przedmioty do wyboru). Przy jednej specjalności takiego wyboru po prostu nie ma. W programie dla studiów niestacjonarnych nie uwzględniono zajęć z WF (2 ECTS), stąd różnica między liczbą punktów ECTS – na studiach niestacjonarnych program zakłada 219 ECTS a na studiach stacjonarnych 221 co jest niezgodne z rozporządzeniami Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445 z późn. zm., §5 ust.1 pkt 8) oraz z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. Nr 253, poz. 1520). Nie można również traktować przedmiotu Język obcy jako przedmiot do wyboru, gdyż zakładane efekty kształcenia są identyczne bez względu na to jakiego języka studenci będą się uczyć.

Analizując program studiów pod kątem osiągnięcia wyznaczonych celów i efektów kształcenia należy stwierdzić, że najnowsza wersja programu przyjęta z uwzględnieniem wymagań Krajowych Ram Kwalifikacji zawiera sporo błędów i jest mniej spójna niż wersja poprzednia. Co prawda karty przedmiotów są sporządzone poprawnie według jednolitego wzoru ale

brakuje koordynacji na poziomie modułowym, usunięcia treści powtarzających się w kolejnych przedmiotach. Powrócono do nadmiernego rozbudowania przedmiotów specjalnościowych w stosunku do przedmiotów kształcenia podstawowego, na co już zwracano uwagę przy poprzedniej ocenie programowej dokonywanej przez PKA w 2009 roku. W opisach wielu przedmiotów zwraca się także uwagę na praktyczny charakter zajęć, co jest zgodne z przyjętym profilem kształcenia ale nie zawsze jest rzeczywiście realizowane zwłaszcza jeżeli dokonano połączenia niektórych zupełnie różnych przedmiotów (np. nie jest uzasadnione łączenie Gleboznawstwa z Chemią rolną, Botaniki z Fizjologią roślin czy Agrometeorologii z Ochroną środowiska). Są to często tak odrębne przedmioty, że nie tylko nie powinny być łączone ale nie powinny być prowadzone przez tych samych nauczycieli akademickich, gdyż ich realizacja wymaga innych kwalifikacji merytorycznych. Wiąże się to również z przyjętą sekwencją przedmiotów, generalnie jest ona prawidłowa ale w niektórych przypadkach budzi wątpliwości np. równoległe prowadzenie Techniki rolniczej z Ogólną uprawą, traktowanie Rolnictwa precyzyjnego jako przedmiotu do wyboru a Rolnictwa ekologicznego jako przedmiotu obowiązkowego. W aktualnym programie studiów na specjalności *agroekonomia* brak jest ważnego przedmiotu "Podstawy prawne i formy ochrony przyrody". Przedmiot ten jest realizowany tylko na specjalności *ochrona i kształtowanie krajobrazu*.

System ECTS jest opracowany i stosowany, a nawet jak wynika z Raportu Samooceny (str 13) był kilkakrotnie modyfikowany. Generalnie po analizie przedstawionych sylabusów można stwierdzić, że punkty ECTS odzwierciedlają nakłady studenta potrzebne do uzyskania określonych efektów kształcenia. Przestrzegana jest zasada uzyskania minimum 60 punktów ECTS w roku akademickim a 30 punktów w semestrze. Jeden punkt ECTS odpowiada 30 godzinom pracy studenta w tym tzw. godziny kontaktowe z nauczycielem akademickim i praca własna związana z przygotowaniem się do zajęć, opracowaniem projektów, prac przejściowych referatów itp. Liczba godzin kontaktowych nie może być na studiach stacjonarnych mniejsza niż 50 % a większa niż 60 % a w przypadku studiów niestacjonarnych nie może być mniejsza niż 25 % a większa niż 30 % liczby godzin pracy studenta. Analiza sylabusów poszczególnych przedmiotów potwierdziła przestrzeganie tych zasad, chociaż w niektórych przypadkach wskazana byłaby korekta dotycząca liczby godzin pracy własnej np. wyliczenie tylko 2 ECTS za pracę własną studenta przy trudnym przedmiocie jakim jest

Biochemia wydaje się być zaniżone a z kolei liczenie 5,5 punktów za pracę samokształceniową w przedmiocie Szczegółowa uprawa roślin zdecydowanie zawyżone (nie wydaje się aby przygotowanie do ćwiczeń praktycznych lub do ćwiczeń terenowych wymagało aż 35 godzin, a więc prawie tyle ile przygotowanie się do egzaminu). W przypadku studiów stacjonarnych obciążenie studentów w poszczególnych semestrach jest dosyć równomierne i wynosi 31 ECTS w semestrze 1 i 2, 30 punktów ECTS w semestrze 3 i 4, 31 w semestrze 5 i 33 w semestrze 6. Wyjątkiem jest semestr 7 na którym przewidziano realizację tylko 260 godzin ale za to liczy się tutaj nakłady pracy na prace dyplomową i przygotowanie do egzaminu dyplomowego (15 ECTS), dwutygodniową praktykę dyplomową (2 ECTS). W sumie w trakcie semestru 7 przewidziano realizację 35 punktów ECTS. Na studiach niestacjonarnych (warto przypomnieć, że od trzech lat nie ma naboru na tę formę studiów) w sumie przewiduje się realizację 1325 godzin kontaktowych z nauczycielem i 219 ECTS. Różnica wynika z nieuwzględnienia w programie tych studiów zajęć z WF, należy również przypomnieć, że studenci studiów niestacjonarnych nie mają możliwości wyboru przedmiotów specjalnościowych, nie jest więc spełniony wymóg 30 % ogólnej liczby punktów ECTS jako przedmiotów do wyboru. Ponieważ Uczelnia ciągle ma w swojej ofercie studia niestacjonarne na kierunku rolnictwo konieczne jest dokonanie niezbędnych korekt programu tych studiów i dostosowanie go do obowiązujących przepisów. Obciążenie studentów studiów niestacjonarnych na kolejnych semestrach jest prawidłowe i podobne do studiów stacjonarnych. W % ogólnej liczby punktów ECTS wynosi bowiem: semestr 1, 2, 3, 4 po 30 ECTS, semestr 5 i 6 31 lub 32 ECTS, semestr 7 36 ECTS (praca dyplomowa i przygotowanie do egzaminu dyplomowego 15 pkt, identycznie jak na studiach niestacjonarnych.)

W programie studiów zaplanowano trzy praktyki o łącznym wymiarze 15 tygodni czyli 15 ECTS. Praktyki te obejmują praktykę kierunkową w wymiarze 9 tygodni w czwartym i piątym semestrze, praktykę specjalnościową w wymiarze 4 tygodni i praktykę dyplomową w wymiarze 2 tygodni. Zasady organizacji i odbywania praktyk studenckich określa uchwała Senatu Nr 53/00 z dnia 14 grudnia 2000 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Praktyk Studenckich oraz Regulaminu Samorządu Studenckiego. Studenci kierunku rolnictwo mają obowiązek odbycia 15 tygodni praktyki w instytucjach, z którymi PWSZ w Krośnie utrzymuje współpracę. Najważniejsza dla kształcenia kierunkowego o profilu praktycznym jest praktyka

kierunkowa. Ma ona charakter produkcyjny i organizacyjny a jej celem jest zapoznanie się studentów z pełnym cyklem produkcji roślinnej, stosowanymi technologiami w produkcji roślinnej i zwierzęcej, działalnością usługową, administrowaniem i zarządzaniem przedsiębiorstwem rolnym. Miejsce praktyki studenci wybierają samodzielnie w konsultacji z opiekunem praktyk, wybór ten jest również zatwierdzany przez kierownika Zakładu Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich. Praktyki odbywają się na podstawie porozumień zawartych między Uczelnią a jednostką przyjmującą studenta. W trakcie wizytacji członkowie Zespołu Oceniającego mogli zapoznać się z aktualną listą przedsiębiorstw, które podpisały umowy o współpracy z kierunkiem rolnictwo. Lista ta obejmuje aktualnie 15 jednostek, nie licząc gospodarstw indywidualnych, w których również studenci bardzo często odbywają praktyki kierunkowe i specjalnościowe.

Zespół Oceniający zapoznał się również z pełną dokumentacją praktyk realizowanych według poprzednio obowiązującego programu (studenci, którzy rozpoczęli naukę w okresie 2009/2010 do 2011/2012). Praktyka kierunkowa nosiła wtedy nazwę praktyki zawodowej i była regulowana ściśle określonymi zasadami. **Organizacja praktyki zakładała, że** praktyki mogą być realizowane w miejscu zamieszkania studenta lub najbliższej okolicy. Praktykę można także odbywać za granicą. Studenci powinni dostarczyć oświadczenie o miejscu odbywania praktyki wraz ze zgodą jednostki na odbywanie praktyki. Należy także dostarczyć dokumenty potwierdzające wielkość gospodarstwa rolnego (nakaz płatniczy, umowa dzierżawy, decyzja w sprawie przyznania płatności obszarowych). Studenci, którzy pracują zgodnie z kierunkiem studiów mogą realizować program praktyki w miejscu pracy. Pracujący studenci studiów niestacjonarnych, mogą realizować program praktyki w toku indywidualnym. W tym celu należy napisać pisemną prośbę do Kierownika Zakładu Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich (RiROW) o możliwość odbycia praktyki w tej firmie i wskazać podmiot gospodarczy, który umożliwi studentowi zrealizowanie wybranego programu praktyki oraz złożyć harmonogram odbywania praktyki w czasie wolnym od pracy. Student kierowany na praktykę otrzymuje: dzienniczek oraz program praktyki zgodnie z miejscem realizacji praktyki. Kierownik Zakładu RiROW może zaliczyć studentowi jako praktykę wykonywaną przez niego sezonową pracę zarobkową, jeżeli jej charakter spełnia wymagania programu praktyki. Na zasadach jak w pkt. II. Student zobowiązany jest do terminowego rozpoczęcia praktyki zgodnie z zawartą umową z Jednostką, w której odbywa

praktykę. **W czasie praktyki studenci prowadzą dzienniczek praktyk.** Przy wypełnianiu dzienniczka praktyk powinno uwzględniać się wykonywaną pracę przez sześć tygodni praktyki realizację programu praktyki, spostrzeżenia i uwagi dotyczące wykonywanych prac i problemów w czasie odbywania praktyki, na zakończenie praktyki studenci powinni uzyskać w dzienniczku praktyk opinię i ocenę z jednostki, w której odbywała się praktyka. Analizie poddano kilkanaście dzienniczków praktyk i należy stwierdzić, że są one prowadzone zgodnie z podanymi wyżej zasadami. Wybór miejsc praktyk i systematyczna kontrola przebiegu praktyk dokonywana przez opiekuna praktyk oraz kierownika Zakładu Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich świadczy o tym że na ocenianym kierunku praktyki prowadzone są prawidłowo i umożliwiają uzyskanie określonych efektów. Sprawdzenie wiedzy odbywa się przez zaliczanie dzienniczków i sprawozdań oraz przez rozmowy prowadzone ze studentami przez opiekuna praktyk, natomiast zdobyte umiejętności i kompetencje społeczne oceniane są przez bezpośrednich opiekunów w przedsiębiorstwach rolniczych. Zespół Oceniający zapoznał się również z dokumentacją dotyczącą praktyk specjalnościowych odbywanych np. w bankach, Stacjach Doświadczalnych Oceny Odmian czy w prywatnych przedsiębiorstwach rolniczych i ogrodniczych. Podobnie jak w przypadku praktyk kierunkowych (zawodowych) realizacja tych praktyk nie budzi zastrzeżeń, umożliwiają one zdobycie określonych w efektach kształcenia wiadomości, umiejętności i kompetencji. W sprawozdaniach z praktyk jest odrębny fragment, gdzie student musi wpisać umiejętności praktyczne, które opanował w trakcie odbywania praktyki i musi to być potwierdzone przez bezpośredniego opiekuna zakładowego a potem jest weryfikowane przez opiekuna ze strony Zakładu Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Organizacja zajęć. Zajęcia dydaktyczne kierunku rolnictwo odbywają głównie w salach wykładowych i ćwiczeniowych Zakładu Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich Instytutu Gospodarki i Polityki Społecznej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w kompleksie budynków Kampusu Technicznego przy ul Dmochowskiego 12 w Krośnie. Organizacja zajęć dydaktycznych nie budzi zastrzeżeń ani pod względem rozkładu czasowego ani ze względu na koncentrację zajęć. **W zakresie oceny organizacji procesu kształcenia należy wyraźnie odróżnić studia stacjonarne i niestacjonarne.** Rozkład godzin zajęć w poszczególnych semestrach na studiach stacjonarnych jest ogólnie prawidłowy. Najbardziej obciążony jest I i

II semestr, obejmujący kształcenie podstawowe oraz III kiedy występują główne przedmioty kierunkowe (w tym prawie cały blok obejmujący przedmioty z zakresu produkcji roślinnej) W obu edycjach programowych wątpliwości budzi VII semestr, w którym zaplanowano głównie zajęcia specjalnościowe, seminarium i pracownię dyplomową. Ze względu na zindywidualizowaną formę zajęć wydaje się, że studenci są w tym semestrze niedociążeni, ponieważ mają zaledwie 60 godzin wykładów i 215 godzin ćwiczeń w tym 60 godzin seminariów. Na studiach II stopnia taki układ jest bardzo pożądanym, jednak na studiach I stopnia powoduje on konieczność nadmiernej komasacji zajęć na II i III roku, przyczyniając się także czasami do naruszenia właściwej sekwencji przedmiotów. Dodatkowo w nowej edycji programu studiów zwiększył się wymiar praktyk co prawdopodobnie bardzo skomplikuje programy i tygodniowe plany. Zajęcia odbywają się w cyklach przemiennych 2-tygodniowych od poniedziałku do czwartku. Obowiązują dwa rozkłady zajęć – dla tygodni nieparzystych (8 tygodni) i parzystych (7 tygodni). Rozkład zajęć na ogół ułożony jest prawidłowo, bez dłuższych przerw („okienek”) między zajęciami. Jednak zajęcia na II roku odbywają się codziennie (łącznie z sobotą) a w środy studenci mają zajęcia aż do godziny 20 (przedpołudnie mają wolne)

Uczelnia niedawno (od 1.10.2012 zmieniła profil kształcenia z ogólnie akademickiego na praktyczny) dlatego trudno jest już w pełni ocenić czy prawidłowa jest forma realizacji zajęć dydaktycznych z przedmiotów tworzących moduł praktyczny (zajęcia praktyczne, w tym w środowisku pracy) do założonych efektów kształcenia. Bardzo dobrze wyposażone sale przy ul. Dmochowskiego oraz obiekty po dawnym Zespole Szkół Rolniczych stwarzają jednak dużą szansę kształcenia praktycznego na wysokim, nowoczesnym poziomie.

Indywidualizacja kształcenia

Studenci kierunku Rolnictwo mogą studiować według indywidualnego programu kształcenia. Mogą też ubiegać się o indywidualny tok studiów. Przepisy w tym zakresie reguluje §14 i §15 Regulaminu Studiów. Decyzję o przyznaniu prawa do studiowania według indywidualnego planu studiów i programu kształcenia podejmuje Prorektor ds. studiów na wniosek Dyrektora Instytutu, ustalając dla studenta opiekuna spośród nauczycieli akademickich, zatrudnionych w uczelni. Wyznaczony przez Prorektora ds. studiów nauczyciel akademicki w porozumieniu ze studentem przygotowuje indywidualny plan studiów i program kształcenia uwzględniający efekty kształcenia dla danego kierunku studiów uchwalone przez Senat.

Indywidualny tok studiów polega na ustaleniu indywidualnych terminów realizacji obowiązków dydaktycznych, wynikających z planu studiów i programu kształcenia. Decyzję o przyznaniu indywidualnego toku studiów podejmuje Dyrektor Instytutu na udokumentowany wniosek studenta, określając szczegółowo obowiązki studenta.

Warunki studiów na kierunku Rolnictwo umożliwiają podejmowanie kształcenia przez osoby niepełnosprawne. Każdy przypadek niepełnosprawności jest analizowany przez kierownika Zakładu w celu jak najlepszego zorganizowania studiów. Obecnie na kierunku Rolnictwo studiuje 9 studentów niepełnosprawnych, którzy nie wymagają specjalnej organizacji studiów, są dobrze zintegrowani z pełnosprawnymi studentami i bardzo dobrze czują się w warunkach stworzonych przez Uczelnię.

2.) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne tworzą spójną całość.

Zakładane efekty kształcenia znajdują uzasadnienie w kierunkowych treściach programowych. Także organizacja kształcenia i stosowane metody dydaktyczne są na ogół odpowiednie do realizacji treści programowych. Jednak możliwości uzyskania poszczególnych efektów są niejednakowe. Czynnikiem sprzyjającym osiągnięciu zakładanych efektów jest pochodzenie większości studentów kierunku i stąd ich zainteresowanie kierunkową wiedzą i umiejętnościami rolniczymi, co jest szczególnie istotne przy praktycznym profilu kształcenia. Dodatkowo Uczelnia znacznie zwiększyła szczególnie w ostatniej edycji programu studiów wymiar kształcenia praktycznego. Czynnikiem ograniczającym pełne osiągnięcie efektów są natomiast brak koordynacji między poszczególnymi przedmiotami (wskazane byłoby utworzyć narzędzia koordynujące na poziomie modułów) tak aby wyeliminować powtarzające się treści programowe. Problemem jest stosunkowo mało liczna kadra nauczycieli akademickich. Niekiedy nauczyciele akademicy, aby wykonać obowiązujące ich pensum dydaktyczne (wyjątkowo duże w PWSZ w Krośnie), realizują po kilka przedmiotów, w tym niektóre odbiegające od ich kompetencji merytorycznych. Pomimo to można uznać, że zakładane efekty kształcenia, treści programowe i stosowane metody dydaktyczne są komplementarne w stopniu zadowalającym.

Państwowa Komisja Akredytacyjna dokonała oceny programowej w roku 2009 i wydała decyzję pozytywną odnośnie jakości kształcenia na kierunku rolnictwo w Państwowej

Wyższej Szkole Zawodowej w Krośnie (Uchwała nr 851/2009 z dnia 17 września 2009). Jednak w uzasadnieniu uchwały znalazły się dość szczegółowe zalecenia odnośnie planu i programu studiów. Zwracano uwagę na zbyt mały wymiar przedmiotów podstawowych, które powinny stanowić bazę dla przedmiotów kierunkowych. Według opinii Zespołu Oceniającego nadmiernie był wtedy rozbudowany blok kształcenia specjalnościowego (600 godzin). Komisja kwestionowała również zbyt mały wymiar praktyk oraz nieuzasadnione łączenie przedmiotów np. Chemii rolnej i Gleboznawstwa, Botaniki i Genetyki. Zwracano również uwagę na nieprawidłową obsadę niektórych przedmiotów i prowadzenie zajęć przez osoby nieprzygotowane merytorycznie do konkretnych zajęć. Uczelnia szybko zareagowała na zgłaszane uchybienia i 18.09.2009 Senat przyjął korektę programu. Nowy program był dobrze napisany, spójny i zgodny z ówczesnie obowiązującymi przepisami w sprawie standardów kształcenia na kierunku rolnictwo. Niestety przygotowując nową wersję programu zgodną z KRK i przepisami zawartymi w **Rozporządzeniu i Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r.** w sprawie prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia oraz z **Rozporządzeniem MNiSzW z dnia 2 listopada 2011 r** (Dz.U. Nr 253 poz 1520) jednostka wróciła do kilku kwestionowanych wcześniej rozwiązań (rozbudowa modułu specjalizacyjnego kosztem podstawowego, nieuzasadnione łączenie przedmiotów, powierzanie prowadzenia niektórych przedmiotów osobom nieposiadającym dostatecznego przygotowania merytorycznego. Pozytywnie należy natomiast ocenić docenienie roli kształcenia praktycznego i wprowadzanie znacznie bardziej rozbudowanego systemu praktyk.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

3.1) Dla edycji programowej 2010/2011-2011/2012 (II i III rok) realizowany program studiów w formie stacjonarnej i niestacjonarnej na poziomie pierwszego stopnia spełnia standardy kształcenia dla kierunku studiów „rolnictwo”. oraz umożliwia uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta (zgodnie z rozporządzeniem MNiSzW z dnia 12 lipca 2007). Nowa edycja programu studiów rozpoczęta w bieżącym roku akademickim 2012/2013 realizowana jest zgodnie z rozporządzeniem MNiSzW z dnia 5 października 2011 i MNiSzW z dnia 2 listopada 2011 jednak nie w pełni umożliwia studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia. Wynika to z uchybień natury merytorycznej, w tym zwłaszcza ze

zbyt małego udziału przedmiotu do wyboru, nieuzasadnionego połączenia niektórych przedmiotów, nierównomiernego rozłożenia treści właściwych dla ocenianego kierunku studiów, ze szczególnym uwzględnieniem treści z zakresu produkcji roślinnej, zbytniej ich komasacji, a także czasami z nieprawidłowej sekwencji przedmiotów.

3.2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe i stosowane metody dydaktyczne są komplementarne w stopniu zadowalającym. Efekty przedmiotowe zawarte w sylabusach są na ogół poprawnie formułowane i tworzą spójną całość. Wskazane byłoby jednak doprowadzić do weryfikacji niektórych efektów na poziomie modułów i usunąć powtarzające się treści. Pewnych drobnych korekt wymaga też system ECTS, przy niektórych przedmiotach niezbyt przekonująca jest wyliczana praca własna studentów.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

Liczba i jakość kadry dydaktycznej jest jednym z podstawowych parametrów umożliwiających realizację programu studiów. Zagadnienie to szczegółowo reguluje Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz.U. Nr 243 poz. 1445).

1.) Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiającej osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu,

W Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. S.Pigonia w Krośnie liczba nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na kierunku rolnictwo, na poziomie pierwszego stopnia o profilu praktycznym dla których Uczelnia stanowi podstawowe miejsce pracy wynosi 27, z tego 6 wchodzi w skład minimum kadrowego. Dla pozostałych 6 osób przedmiotowa Uczelnia stanowi dodatkowe miejsce pracy. Spośród tej grupy 3 osoby (1 profesor i 2 doktorów) zaliczani są do minimum kadrowego ocenianego kierunku. Z powyższych danych wynika, że Uczelnia przyjęła właściwą zasadę wypełniania minimum kadrowego. Jej trzon stanowią osoby zatrudnione w Uczelni jako podstawowym miejscu pracy. Pozostałe osoby, uzupełniające minimum, zostały wybrane w wyniku ogłoszonego konkursu. Struktura kwalifikacji kadry prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku studiów jest zróżnicowana.

Tworzą ją nauczyciele akademicki reprezentujący różne obszary i dziedziny naukowe. Spośród samodzielnych pracowników naukowych 2 osoby posiadają tytuł naukowy profesora i reprezentują dziedzinę nauk rolniczych. Jedna osoba ze stopniem naukowym doktora habilitowanego jest przedstawicielem obszaru nauk przyrodniczych, dziedziny nauk biologicznych. **Osoba ta jako przedstawiciel obszaru nauk przyrodniczych, dziedziny nauk biologicznych nie powinna być zaliczona do minimum kadrowego kierunku rolnictwo, ponieważ studia te obejmują obszar nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych.** Liczną grupę (11 osób) stanowią doktorzy. Ich kwalifikacje i zainteresowania naukowe związane są z dziedzinami nauk rolniczych (6 osób), społecznych (3 osoby) oraz po jednej z nauk chemicznych i humanistycznych (nauki o sztuce). Pozostali nauczyciele to liczna grupa osób z tytułem zawodowym magistra (7 z nauk ekonomicznych, 4 z filologii angielskiej itp. i 4 z wychowania fizycznego).

Zaprezentowana powyżej struktura zatrudnienia pod względem kwalifikacji nie wzbudza zastrzeżeń i wątpliwości odnośnie realizowanego kierunku rolnictwo i specjalności agroekonomia. Pewne wątpliwości może budzić stan kadrowy dla drugiej specjalności tj. ochrona i kształtowanie krajobrazu. W przypadku wyboru przez studentów i realizacji w przyszłości tej specjalności wskazane byłoby zatrudnienie 1 lub 2 specjalistów z bogatszym dorobkiem naukowym i doświadczeniem praktycznym w zakresie szeroko pojętej dyscypliny jaką jest ochrona i kształtowanie środowiska, w której mieści się specjalność ochrona i kształtowanie krajobrazu. Generalnie liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych celów i efektów przyjętego programu studiów na kierunku rolnictwo, o profilu praktycznym.

2) Dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia; na kierunkach o profilu praktycznym w procesie kształcenia uczestniczą nauczyciele z doświadczeniem praktycznym, związanym z danym kierunkiem studiów,

Minimum kadrowe dla ocenianego kierunku studiów zostało określone zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243 poz. 1445, z późn. zm.)

Minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na kierunku rolnictwo powinno stanowić, zgodnie z § 14 ust. 1 ww. rozporządzenia, co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień

naukowy doktora. Do minimum kadrowego kierunku rolnictwo Uczelnia zgłosiła 9 nauczycieli akademickich, w tym 2 z tytułem naukowym profesora, 1 ze stopniem naukowym doktora habilitowanego oraz 6 ze stopniem naukowym doktora. **Jeden nauczyciel ze stopniem naukowym doktora habilitowanego reprezentujący obszar nauk przyrodniczych, dziedzinę nauk biologicznych nie może być zaliczony do minimum kadrowego kierunku rolnictwo, ponieważ studia te obejmują obszar nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych co zgodne jest z podanymi efektami kształcenia.**

Do minimum kadrowego wliczani są nauczyciele akademicy zatrudnieni w Uczelni na podstawie mianowania albo umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru studiów. Warunek określony w § 13 ust. 1 rozporządzenia został spełniony.

Wszystkim nauczycielom akademickim wskazanym przez Uczelnię do minimum kadrowego kierunku rolnictwo na bieżący rok akademicki zaplanowano prowadzenie na kierunku studiów i poziomie kształcenia zajęcia dydaktyczne w wymiarze przewidzianym przepisami § 13 ust. 3 ww. rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (nauczyciel akademicki może być wliczony do minimum kadrowego w danym roku akademickim, jeżeli osobiście prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku samodzielnych nauczycieli akademickich i co najmniej 60 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora lub stopień zawodowy magistra).

Oświadczenia o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego pozwoliły na stwierdzenie, że wszystkie osoby wskazane przez Uczelnię do minimum kadrowego, spełniły warunki art. 112a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym.

W teczkach osobowych znajdują się dokumenty potwierdzające posiadanie deklarowanych tytułów i stopni naukowych. Umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy.

Na podstawie analizy umów o pracę oraz informacji uzyskanych w czasie wizytacji można stwierdzić, iż minimum kadrowe charakteryzuje się stabilnością. Nauczyciele akademicy są zatrudnieni w Uczelni od kilku/kilkunastu lat, a niemal wszystkie umowy o pracę są zawarte na czas nieokreślony (w przypadku 6 nauczycieli akademickich). Liczba nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe nie ulegała na przestrzeni ostatnich lat zmianom. Na tej podstawie można jednoznacznie stwierdzić, iż Uczelnia posiada stabilny trzon kadrowy.

Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe, do liczby studentów kierunku rolnictwo spełnia wymagania § 17 ust. 1 pkt. 7 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445, z późn. zm.) i wynosi 1:17 (8:136) przy obowiązującym na wizytowanym kierunku nie mniejszym niż 1 : 60.

2.) Jednostka prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego, w tym także przez wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą.

Władze PWSZ w Krośnie prowadzą czytelną politykę kadrową. Jej podstawową zasadą jest włączenie do minimum kadrowego możliwie największej liczby osób, dla których ta Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy. Obecnie w minimum kadrowym dla ocenianego kierunku znajduje się 6 takich osób (1 profesor z tytułem naukowym, 1 doktor habilitowany oraz 4 doktorów). Pozostałe trzy osoby wchodzące w skład minimum kadrowego kierunku rolnictwo wygrały ogłoszony konkurs na zatrudnienie o wymaganych kwalifikacjach i PWSZ w Krośnie jest ich dodatkowym zatrudnieniem (1 profesor z tytułem naukowym oraz 2 doktorów). Analizując skład minimum kadrowego na przestrzeni ostatnich 10 lat można zauważyć jego dużą stabilność. Z grona 9 osób, aż 5 wchodzi w skład minimum od początku uzyskania zgody na prowadzenie kierunku rolnictwo tj. od 2004 roku. Pozostałe osoby uzupełniły skład minimum kadrowego po uzyskaniu stopnia doktora.

Rozwój kadry naukowo-dydaktycznej na kierunku rolnictwo

Rok	Doktoraty	Habilitacje	Tytuł profesora
2008	-----	-----	-----
2009	3	-----	-----
2010	1	-----	-----
2011	-----	-----	-----
2012	-----	-----	-----
Razem	4	-----	-----

Według opracowanego przez Uczelnię regulaminu awansu zawodowego, szczególnie nagradzani są nauczyciele akademicy uzyskujący kolejne stopnie i tytuły naukowe. Dotyczy to przede wszystkim osób zdobywających stopnie naukowe doktora. Przy awansowaniu

uwzględnia się także różne formy doksztalcania, służące podnoszeniu kwalifikacji i umiejętności dydaktycznych.

W roku 2011 w Uczelni opracowano Strategię Rozwoju Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. S.Pigonia, w której zapisano formy wsparcia rozwoju nauczycieli akademickich przez władze uczelni. Do najważniejszych należą:

- finansowanie kosztów przewodów doktorskich i habilitacyjnych pracowników;
- finansowanie udziału w konferencjach i seminariach naukowych;
- doposażenie laboratoriów dydaktycznych, umożliwiających podejmowanie badań naukowych;
- umożliwienie odbywania staży naukowych i nawiązywania współpracy z krajowymi i zagranicznymi uczelniami i instytutami badawczymi;
- umożliwienie odbywania staży w praktyce gospodarczej.

W pierwszej kolejności z ww. form wsparcia mogą korzystać i korzystają nauczyciele akademicy, którzy wchodzą w skład minimum kadrowego kierunku rolnictwo i są zatrudnieni w Uczelni jako podstawowym miejscu pracy.

Potwierdzeniem realizacji działań służących rozwojowi kadr może być włączenie do aktualnego minimum kadrowego wypromowanych w roku 2009 doktorów nauk rolniczych oraz wszczęcie 3 przewodów doktorskich dla pracowników prowadzących zajęcia na kierunku rolnictwo Wspomniani doktoranci są stypendystami Marszałka Województwa Podkarpackiego w ramach projektu pt. „Podkarpacki Fundusz Stypendialny dla Doktorantów” – projekt realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 Priorytet VIII Regionalne Kadry Gospodarki, działanie 8.2 Transfer Wiedzy, poddziałanie 8.2.2 Regionalne Strategie Innowacji.

Ponadto z tego samego projektu w ramach poddziałania 8.2.1. „Wsparcie dla współpracy sfery nauki przedsiębiorstw”, którego celem było zacieśnienie i rozwój współpracy oraz zwiększenie transferu wiedzy i wzmocnienie powiązań pomiędzy PWSZ im. S.Pigonia w Krośnie a instytucjami rynkowymi związanymi z rozwojem obszarów wiejskich i lokalnego przemysłu 7 pracowników realizujących zajęcia na kierunku rolnictwo odbyło trzy 5-miesięczne moduły stażowe. Efektem odbytych staży było opublikowanie 48 artykułów, z których 24 zostały przygotowane wspólnie z pracownikami przedsiębiorstw, w których odbywały się staże.

W latach 2008-2012 znaczna grupa pracowników prowadzących zajęcia na kierunku rolnictwo wzięła udział w około 80 konferencjach i seminariach naukowych organizowanych

w kraju (w tym ok. 60 finansowanych ze środków PWSZ w Krośnie) oraz 7 zagranicznych (5 sfinansowanych także ze środków Uczelni). Owocem tych przedsięwzięć były również liczne publikacje naukowe. Sześć osób uczestniczyło w wyjazdach naukowych w ramach programu ERASMUS do Włoch, Hiszpanii i USA.

Niezwykle ważnym przedsięwzięciem służącym rozwojowi kadr było zdobycie projektów ze środków Unii Europejskiej na „Rozbudowę, przebudowę i wyposażenie obiektów PWSZ w Krośnie” – wartość około 35 mln zł oraz „Rozwój bazy laboratoryjnej dla kierunków inżynierskich” w ramach Kampusu Technicznego PWSZ w Krośnie – wartość około 3,5 mln zł.

Ważnym punktem polityki kadrowej są okresowe oceny pracowników dydaktycznych. Ostatnia taka ocena została przeprowadzona za lata 2007-2010 (Uchwała Nr 21/10 Senatu PWSZ w Krośnie z dnia 25 czerwca 2010r.). Został opracowany specjalny formularz, który wypełniali nauczyciele wraz z systemem punktacji obowiązującej przy tej ocenie oraz Ankieta oceny procesu kształcenia wypełniana przez studentów IV roku rolnictwa.

W arkuszu ocen nauczycieli uwzględniono ich działalność dydaktyczną (25% oceny), rozwój naukowy lub zawodowy (25%), prace organizacyjne na rzecz Uczelni (20%) oraz opinię przełożonego (15%) i opinię studentów (15%). W poszczególnych obszarach były ustalone liczne bardzo czytelne i wymierne kryteria. Studenci oceniali realizację programu studiów, poziom poszczególnych zajęć, stan biblioteki itp. (odpowiadali na 8-11 pytań) oraz oceniali prowadzących (imiennie) w zakresie 5 kryteriów: poziomu merytorycznego (A), jasności przekazu (B), wymagań (C), stosunku do studenta (D), punktualności (E).

W Uczelni są także czytelnie opracowane zasady hospitacji zajęć dydaktycznych. Dyrektor Instytutu ogłasza harmonogram hospitacji oraz wyznacza osoby do ich przeprowadzenia. Każdy pracownik jest oceniany raz na dwa lata, przy czym liczba hospitowanych pracowników w ciągu roku akademickiego wynosi około 40-60% stanu zakładu. Głównie hospitowane są wszystkie formy zajęć prowadzone przez pracowników zatrudnionych na umowę o pracę. Z każdej przeprowadzonej hospitacji sporządzony zostaje protokół według zatwierdzonego wzoru, który podpisują osoby hospitujące i osoba hospitowana. Protokoły z hospitacji mają charakter poufny, a wgląd do nich ma dyrektor Instytutu, osoby upoważnione przez dyrektora oraz bezpośredni przełożeni hospitowanego nauczyciela.

Podczas wizytacji przedstawiono zespołowi oceniającemu Harmonogram Hospitacji Pracowników Dydaktycznych w Zakładzie Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich w roku akademickim 2012/2013 (dla 7 nauczycieli) oraz notatki z hospitacji z poprzednich lat. Problem hospitacji zajęć był poprawny i nie budził żadnych zastrzeżeń. Hospitowane zajęcia

potwierdzili także studenci podczas spotkania z zespołem oceniającym podczas wizytacji zajęć dydaktycznych.

Na ocenianym kierunku zostały całkowicie spełnione wymagania dotyczące relacji pomiędzy liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów ocenianego kierunku studiów. Zgodnie z § 17.1 Zarządzenia MNiSW z dnia 5 października 2011r. stosunek ten dla kierunków studiów w obszarze nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych nie może być mniejszy niż 1:60. Na ocenianym kierunku rolnictwo w PWSZ w Krośnie wynosi on 1:15 (9:136), czyli jest bardzo korzystny.

Zdecydowana większość nauczycieli akademickich, o czym wspomniano przy charakterystyce pracowników tworzących minimum kadrowe, ma duże doświadczenie zawodowe w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej oraz zarządzaniu w sektorze związanym z obsługą szeroko pojętego rolnictwa. Swoje kwalifikacje w aspekcie praktycznym pracownicy stale podnoszą na różnych kursach i szkoleniach w większości przypadków finansowanych ze środków unijnych.

Podczas wizytacji zespół uczestniczył w hospitacji kilku zajęć dydaktycznych. Informację dotyczącą tego zagadnienia przedstawiono w załączniku 6.

Opinie nauczycieli akademickich podczas spotkania z zespołem oceniającym były bardzo korzystne dla władz kierunku i Uczelni. Potwierdzili Oni w całej rozciągłości ścisłe przestrzeganie zapisów zawartych w Strategii Rozwoju Uczelni. Wysoko ocenili dynamiczny rozwój bazy Uczelni, co znacznie poprawia działalność dydaktyczną. Jedynym minusem w odpowiedzi na obsadę kadrowa niektórych przedmiotów, co podkreślili członkowie Zespołu Oceniającego wizytującego PWSZ w Krośnie, były zdaniem pracowników wysokie pensum dydaktyczne (240 godz. dla pracowników samodzielnych, 330 godz. dla doktorów i wykładowców, 360 godz. dla magistrów i 460 godz. dla instruktorów). Takie ogólnie wysokie pensum powoduje niekiedy konieczność prowadzenia przez nauczyciela akademickiego kilku przedmiotów, do których nie zawsze jest on właściwie przygotowany pod względem merytorycznym (brak zgodności z wykształceniem). Pracownicy podkreślali dużą więź z interesariuszami zewnętrznymi, co ułatwia zdobywanie miejsc do realizacji praktyk zawodowych. Zgodzili się z opinią zespołu oceniającego, że większą uwagę należy zwrócić na koordynację treści w sylabusach oraz sekwencję niektórych przedmiotów. Akceptowali konieczność powołania na kierunku rolnictwo Rady Programowej, która szczegółowo przeanalizuje i skoryguje te niedociągnięcia.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego *Znacząco*

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryteriów szczegółowych*

- 4.1) Zajęcia na kierunku rolnictwo w PWSZ im. S.Pigonia w Krośnie realizuje około 35-40 nauczycieli akademickich. W zdecydowanej większości są to specjaliści z obszaru nauk rolniczych (dyscypliny agronomia i zootechnika). Część z nich posiada wykształcenie biologiczne bądź ekonomiczne. Struktura ich kwalifikacji obejmuje zagadnienia objęte kierunkiem i specjalnościami realizowanymi do 2012 (3 specjalności) oraz dwoma, które są kontynuowane od 2012 roku. Lepszą obsadę kadrową ma specjalność agroekonomia aniżeli ochrona i kształtowanie krajobrazu. Nauczyciele na kierunku posiadają kompetencje merytoryczne z reguły odpowiednie do prowadzonych przez nich przedmiotów kształcenia, a ich wiedza i umiejętności są zgodne z treściami prowadzonych przedmiotów.
- 4.2) Do minimum kadrowego zaliczono 9 osób (2 tytułarnych profesorów, 1 dra hab. i 6 doktorów). Jedna osoba ze stopniem doktora habilitowanego reprezentująca obszar nauk przyrodniczych, dziedzinę nauk biologicznych nie może być zaliczona do minimum kadrowego kierunku rolnictwo, ponieważ studia te obejmują obszar nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych co zgodne jest z podanymi efektami kształcenia. Pozostałe 8 osób, które zostały zaliczone do minimum kadrowego posiada dorobek naukowy w dyscyplinach naukowych związanych z kierunkiem studiów. Zrealizowane w przeszłości i realizowane aktualnie osiągnięcia naukowe (opublikowane prace) ściśle się wiążą z szeroko pojętą problematyką rolnictwa i prowadzonymi specjalnościami. Większość kadry naukowo-dydaktycznej posiada bogate doświadczenie praktyczne związane albo bezpośrednio z produkcją roślinną i zwierzęcą albo pracą w administracji samorządowej, związanej z zarządzaniem bądź ekonomiką rolnictwa. W ostatnich latach wielu nauczycieli uczestniczyło w kursach i szkoleniach podnosząc zarówno swoje kwalifikacje o charakterze poznawczym, jak i praktycznym z zakresu szeroko pojętego rolnictwa.
- 4.3) PWSZ im. S.Pigonia w Krośnie prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji pracowników realizujących zajęcia na kierunku rolnictwo. Zostały one szczegółowo zapisane w strategii rozwoju uczelni. Dotyczy to przede wszystkim osób tworzących tzw. minimum kadrowe. Sprowadza się to do pokrywania kosztów ich przewodów doktorskich i habilitacyjnych, odpowiednich stypendiów oraz finansowania udziału w konferencjach krajowych i zagranicznych. Również, choć w ograniczonym

stopniu, prowadzona jest możliwość wymiany pracowników realizujących zajęcia na kierunku rolnictwo z ośrodkami krajowymi i zagranicznymi.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Studenci kierunku rolnictwo w PWSZ im. S.Pigonia w Krośnie realizują zajęcia dydaktyczne głównie w nowo otwartym kompleksie budynków Kampusu Technicznego, zlokalizowanego przy ul. Dmochowskiego 12. Odbywają się tutaj wykłady i ćwiczenia laboratoryjne z wielu przedmiotów kształcenia kierunkowego oraz z modułu przedmiotów do wyboru. Wspomniany Kampus Techniczny stanowią trzy budynki i parking na 300 miejsc. Obiekt ten został oddany do użytku we wrześniu 2011 roku. Budowę inwestycji sfinansowano ze środków unijnych pt. „Rozbudowa, przebudowa i wyposażenie obiektów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Krośnie” z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007-2013. Wartość projektu to około 35 mln zł. Drugim nieco mniejszym projektem był „Rozwój bazy laboratoryjnej dla kierunków inżynierskich w ramach Kampusu Technicznego PWSZ w Krośnie” także finansowany ze środków unijnych w ramach Regionalnego Rozwoju Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013. Jego wartość wynosiła około 3,6 mln zł. Omawiane budynki są w pełni dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych (aktualnie na kierunku rolnictwo jest takich 9 osób). Wewnątrz znajdują się windy oraz bardzo dobrze rozwiązane ścieżki komunikacyjne (szerokie korytarze), co ułatwia osobom niepełnosprawnym łatwe przemieszczanie się nawet na wózkach inwalidzkich. Szatnie oraz pomieszczenia obsługi administracyjnej usytuowane są na parterze. Jeden z budynków dydaktycznych został łącznikiem połączony z budynkiem, w którym znajdują się dwie aule (nr 1 i nr 2). Łączna powierzchnia całej auli wynosi około 380 m² i może się w niej pomieścić około 310 studentów. Istnieje mechaniczna możliwość podziału tego obiektu na dwie mniejsze aule, mogące pomieścić odpowiednio 120 i 190 osób. Wspomniane aule wyposażone są w krzesła z pulpitemi w układzie amfiteatralnym, wykazują dobre nagłośnienie oraz mają wysokiej jakości sprzęt multimedialny. Pomieszczenia są klimatyzowane z dostępem do bezprzewodowego WiFi, Internet LAN i odtwarzacz DVD. Posiadają tablice obrotowe, ekran projekcyjny oraz panel sterujący. Aule spełniają wszystkie wymagania do prowadzenia wykładów tematycznych na najwyższym poziomie pod względem technicznym.

W przylegającym do wspomnianych auli budynku znajduje się także 1 mniejsza sala wykładowa oraz 7 pracowni i 1 laboratorium wraz z czytelnią instytutową o powierzchni około 70 m². W czytelni znajduje się 16 stanowisk komputerowych oraz podstawowa literatura niezbędna do kształcenia na kierunku rolnictwo (słowniki, encyklopedie i leksykony, skrypty i podręczniki). Ponadto do dyspozycji studentów są podręczne księgozbiory wielu prenumerowanych dla kierunku rolnictwo czasopism o charakterze popularnonaukowym. Każde stanowisko komputerowe umożliwia dostęp do internetu i księgozbioru opracowanego w systemie Libra 2000, który zapewnia studentom nieprzerwany, bezpośredni dostęp do zasobów informatycznych Biblioteki Głównej.

W omawianym budynku znajdują się liczne pracownie (Pracownia Techniczna, Pracownia Zootechniczna i Rolnictwa Ekologicznego, Pracownia Hodowli Roślin i Nasiennictwa, Pracownia Produkcji Roślinnej, Pracownia Informatyczna, Ekonomiczna i Laboratorium oceny jakości surowców i produktów pochodzenia roślinnego). Wszystkie pracownie są bardzo dobrze wyposażone w nowoczesne urządzenia i aparaturę instrumentalną do realizacji ćwiczeń laboratoryjnych i projektowych. Zapewnia to możliwość prowadzenia zajęć niemal w warunkach wzorcowych, co z pewnością przyczynia się do uzyskania planowanych celów i efektów kształcenia na poziomie poznawczym i praktycznym.

W budynku nr 2, który został przeznaczony dla wielu innych kierunków znajdują się także laboratoria, w których ćwiczenia odbywają studenci kierunku rolnictwo (Laboratorium mikrobiologiczne, Gleboznawstwa oraz Inżynierii Środowiska). Wyposażenie tych laboratoriów jest również na wysokim poziomie. Umożliwia to pełną realizację oznaczania wielu parametrów glebowych zarówno dotyczących właściwości biologicznych, jak i fizyczno-chemicznych. Bardzo dobre wyposażenie pracowni i laboratoriów – dzięki środkom unijnym – powinno w najbliższych latach zaowocować wartościowymi wynikami badań naukowych kadry i studentów kierunku rolnictwa. Pod względem aparaturowym pracownie PWSZ w Krośnie nie odbiegają od standardów spotykanych w wielu uznanych ośrodkach krajowych, w których prowadzone są studia dwustopniowe o profilu ogólnoakademickim.

Zajęcia z języków obcych studenci ocenianego kierunku odbywają w Laboratorium Języków Obcych przy ul. Rynek 5, a z zakresu wychowania fizycznego w hali sportowej przy ul. Legionów 6, pływalni przy ul. Sportowej 8 oraz siłowni i sali gimnastycznej przy ul. Wyspiańskiego 20. Ponadto w okresie letnim studenci mogą korzystać z otwartych obiektów sportowych (korty tenisowe, boisko piłkarskie), które wchodzi w skład kompleksu sportowego, zarządzanego przez MOSIR Krosno przy ul. Legionów 6.

Na szczególnie wysoką ocenę zasługuje nowo otwarta (2010r.) biblioteka, sąsiadująca z Rektorem przy ul. Rynek 5. Znajduje się ona w centrum miasta i jest czynna 67 godzin w tygodniu. Biblioteka Główna składa się z wypożyczalni (ok. 300 m² powierzchni) i czytelni głównej (pow. ok. 400 m²). Zarówno czytelnia, jak i wypożyczalnia umożliwiają czytelnikowi bezpośredni kontakt ze zbiorami bibliotecznymi. Wdrożony system identyfikacji radiowej RFID, umożliwia zastosowanie urządzeń, dzięki którym czytelnik może sam dokonywać wypożyczeń i zwrotów dokumentów. W czytelni znajduje się 8 tysięcy woluminów, z zapleczem magazynowym gazet i czasopism, czytelnia internetowa i multimedialna, w której można korzystać ze zbiorów specjalnych.

Całość księgozbiorów jest opracowana w systemie Libra 2000. Wprowadzona została komputerowa rejestracja wypożyczeń i zwrotów, a udostępniony w internecie (w postaci serwisu WWW) katalog umożliwia użytkownikom nieprzerwany, bezpośredni dostęp do zasobów informacyjnych biblioteki z dowolnego komputera podłączonego do sieci.

W zasobach biblioteki znajduje się ponad 60 tysięcy woluminów i ponad 4 tysiące zbiorów specjalnych. Prenumerowanych jest także ponad 100 tytułów gazet i czasopism polskich i obcojęzycznych.

W Bibliotece Główniej można korzystać z zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki, której zakres obejmuje:

- ISI Web of Knowledge – Web of Science;
- Science Direct (pisma wydawane przez Elsevier Science);
- Springer;
- EBSCO Publishing – podstawowy pakiet 12 baz;
- SciVerse Scopus – interdyscyplinarna baza abstraktów i cytowań;
- Willey-Blackwell – czasopisma nauk ścisłych (także Science i Nature).

Pracownicy i studenci mogą także korzystać z Wypożyczalni Międzybibliotecznej, która realizuje zamówienia na materiały niedostępne w bibliotekach krośnieńskich (z wszystkich krajowych bibliotek naukowych).

Biblioteka i czytelnia udostępniają swoje zbiory przez 6 dni w tygodniu: od poniedziałku do piątku w godz. 8⁰⁰ – 20⁰⁰, w soboty od 9⁰⁰ do 16⁰⁰.

Praktyki zawodowe odbywają się poza siedzibą Uczelni zarówno w wybranych gospodarstwach rolniczych, jak i instytucjach otoczenia rolnictwa. W Uczelni szczegółowo zostały opracowane regulaminy organizacji i odbywania tak praktyki produkcyjnej, jak i

dyplomowej. Podano w nich czytelne podstawy prawne, zakładane cele praktyki oraz czas i miejsce odbywania praktyki. Szczegółowo opisano organizację praktyk, w tym sposób prowadzenia specjalnie przygotowanego dzienniczka praktyk studenckich, w którym uwzględniono wykonywaną pracę (w formie fotografii dnia), realizację programu praktyki, spostrzeżenia i uwagi dotyczące wykonywanych prac i problemów podczas odbywania praktyki oraz konieczność uzyskania w dzienniczku opinii i oceny z jednostki, w której odbywała się praktyka. Zapisano także procedury zaliczenia praktyki oraz wykaz nauczycieli z Zakładu Rolnictwa i Obszarów Wiejskich odpowiedzialnych za organizację praktyk. Terminy ich dyżurów znajdują się na stronie internetowej ww. Zakładu i na tablicy ogłoszeń w budynku nr 1 (administracja) przy ul. Dmochowskiego 12.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego wyróżniająco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. S.Pigonia w Krośnie, w tym Instytut Gospodarki i Polityki Społecznej, który realizuje kierunek rolnictwo dysponuje dużą i bardzo nowoczesną bazą materialną. Służy ona dydaktyce i badaniom naukowym. We wszystkich 3 obiektach, w których odbywa się większość zajęć dydaktycznych warunki do kształcenia są bardzo dobre, a w niektórych nawet znakomite. Większość pracowni i laboratoriów została wyposażona w nowoczesne urządzenia i aparaturę pomiarową umożliwiającą kształcenie o profilu praktycznym. Na zajęciach studenci wykonują eksperymenty lub pomiary pozwalające na przygotowanie projektów, sprawozdań, bądź prac przejściowych do praktycznego wykorzystania. We wszystkich pracowniach znajdują się nowoczesne stanowiska komputerowe, wyposażone w łączność internetową oraz połączeniem on-line z zasobami świetnie urządzonej i wyposażonej Biblioteki Głównej. Nowoczesna baza dydaktyczna umożliwi obecnie i w przyszłości w pełni osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Nie musi być ona w najbliższym czasie poprawiona, co przy malejącej tendencji naboru studentów, może stwarzać jeszcze lepsze warunki studiowania.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Studia na kierunku rolnictwo w PWSZ im. S.Pigonia w Krośnie prowadzone są jedynie na poziomie pierwszego stopnia (studia inżynierskie). Tym samym nauczyciele akademicy nie są zobligowani do wykonywania badań naukowych i publikowania ich rezultatów. Niemniej

większość nauczycieli realizujących zajęcia dydaktyczne, a szczególnie pracownicy stanowiący minimum kadrowe, w ostatnich 5 latach bardzo aktywnie uczestniczyli w badaniach własnych oraz z sukcesem aplikowali o projekty badawcze.

W ostatnich latach – głównie 2010-2012 – prowadzono 6 tematów badań własnych, z których 3 dotyczyły realizacji prac doktorskich. Poza pracami awansowymi pracownicy prowadzący zajęcia dydaktyczne na kierunku rolnictwo opublikowali kilkadziesiąt prac z zakresu rolnictwa regionu podkarpackiego. Ponadto trzy osoby w latach 2010-2011 dokonały otwarcia przewodów doktorskich dotyczących zagadnień rolniczo-ekonomicznych oraz opublikowały także cykl prac naukowych i popularnonaukowych. Godnym podkreślenia jest również udział studentów w wielu badaniach naukowych, których efektem były prezentacje na różnych seminariach naukowych oraz udział w konferencjach, nawet o charakterze międzynarodowym.

Z inicjatywy osób – tworzących minimum programowe – w ostatnich latach w PWSZ realizowano 4 większe projekty badawcze. Pierwszy z nich pt. „Określenie dobrych praktyk, standardów i zasad utrzymywania przy ekologicznym chowie zwierząt jeleniowatych z przeznaczeniem na produkcję mięsa” finansowany był przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Jego cel sprowadzał się do wypracowania standardów i zasad utrzymywania zwierząt jeleniowatych (danieli i jeleni) w ekologicznym chowie, stanowiącym dobre praktyki dla zapewnienia wysokiego poziomu dobrostanu i jakości mięsa. Badania prowadzono w kilku fermach dla których opracowano model indywidualny w zakresie ochrony tych zwierząt przed pasożytami. Projekt miał bardzo duże znaczenie praktyczne. Uczestniczyli w nim także studenci. Jego wartość w latach 2011-2012 wynosiła 260 tys. zł.

Drugi projekt o charakterze monitoringu przyrodniczego pt. „Program aktywizacji gospodarczo-turystycznej województwa podkarpackiego poprzez promocję cennych przyrodniczo i krajobrazowo wskazanych terenów łąkowo-pastwiskowych z zachowaniem bioróżnorodności w oparciu o naturalny wypas” był realizowany na zlecenie Podkarpackiego Urzędu Marszałkowskiego. Na podstawie jego wyników sformułowano stosowne zalecenia w zakresie zagospodarowania terenów użytków zielonych pod kątem zachowania bioróżnorodności. Wartość projektu wynosiła około 25 tys. zł.

Trzeci projekt miał charakter ekspertyzy, zleconej w ramach szerszych badań prowadzonych przez Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu. Dotyczył „Innowacyjnych technologii

produkcji biopreparatów na bazie nowej generacji jaj (OVOCURA)”. Był finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Regionalnego. Jego wartość wynosiła około 57 tys. zł.

Czwarty projekt stanowił część szerszego opracowania w ramach projektu MNiSW (NN 115 089 639), którego głównym wykonawcą była Politechnika Warszawska. Uczestniczył w nim nauczyciel akademicki z PWSZ w Krośnie, który rozwiązał problem oceny i porównania wydajności pracy agregatu ciągnikowo-maszynowego w lekkich i trudnych warunkach pracy w przypadku doświadczalnych i mniej doświadczalnych operatorów.

Wszystkie przedstawione projekty miały charakter zdecydowanie użyteczny, o dużym praktycznym znaczeniu. Przyczyniło się to do podniesienia doświadczenia naukowo-zawodowego wielu nauczycieli prowadzących zajęcia na kierunku rolnictwo. Wyniki tych prac poza stosownymi raportami końcowymi były także prezentowane na różnych sympozjach i konferencjach oraz przedstawione w publikacjach naukowych.

Studenci kierunku rolnictwo uczestniczą w badaniach naukowych prowadzonych przez nauczycieli akademickich zatrudnionych w Uczelni. W 2011 roku studenci brali udział w projekcie badawczym *„Określenie dobrych praktyk, standardów i zasad utrzymywania przy ekologicznym chowie zwierząt jeleniowatych z przeznaczeniem na produkcję mięsa”*. Dodatkowo studenci ocenianego kierunku uczestniczą w opracowaniu i przygotowywaniu referatów i posterów, które są publikowane podczas konferencji o randze krajowej międzynarodowej m.in. w takich ośrodkach akademickich jak Kraków, Wrocław, Rzeszów, Lublin, Olsztyn czy Tarnów.

W Uczelni działają koła naukowe kierunku rolnictwo – Studenckie Koło Naukowe Agroekologów i Studenckie Koło Naukowe Agroekonomistów. Koła liczą po około 15 osób. W ramach SKN Agroekologów studenci w latach 2008 – 2012 stworzyli 30 prac o charakterze naukowym w postaci artykułów i referatów, które były prezentowane podczas konferencji. W ramach SKN Agroekonomistów studenci w roku 2012 opracowali 5 referatów. Dodatkowo w latach 2009-2012 studenci byli współautorami 3 prac opublikowanych w recenzowanych czasopiśmie. Studenci ocenianego kierunku w ramach działalności w kołach naukowych biorą udział w organizacji wydarzeń takich jak: konkursy fotograficzne, Krośnieńskie Juwenalia, Festiwal Nauki, Międzynarodowy Festiwal Młodzieży itp. Studenci wyjeżdżają również na różnego rodzaju targi np.: Agrotech 2012 w Kielcach, Ekogala w Rzeszowie. Głównymi efektami współpracy z innymi ośrodkami akademickimi, która opiera się głównie

na udziale studentów w konferencjach związanych z kierunkiem rolnictwo, są liczne publikacje studentów związane ze studiowanym kierunkiem. Jest to czynnik mobilizujący studentów do rozwoju naukowego.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego ocena obligatoryjna jedynie dla studiów II stopnia i jednolitych studiów magisterskich.

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Zrealizowane prace naukowe łączyły program kształcenia z praktyką produkcyjną. Służyły rozwojowi kadry (zdobywanie stopni naukowych), wzbogacały treści dydaktyczne oraz umiejętności praktyczne zarówno nauczycieli, jak i studentów uczestniczących w odpowiednich przedsięwzięciach.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

1.) *Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans i zapewniają właściwą selekcję kandydatów na dany kierunek studiów;*

Zgodnie z Uchwałą nr 19/11 Senatu Państwowej Szkoły Zawodowej w Krośnie z dnia 27 maja 2011r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji oraz form studiów na poszczególnych kierunkach w roku akademickim 2012/2013 na studia I stopnia na kierunku rolnictwo, mogła zostać przyjęta osoba posiadająca świadectwo dojrzałości. Wyniki z egzaminów maturalnych zdawanych w nowym systemie brane pod uwagę w procesie rekrutacji (zgodnie z Załącznikiem nr 1 do niniejszej uchwały) to wyniki z pisemnej części egzaminu z przedmiotów podstawowych. Kandydaci na studia, którzy zdawali egzamin maturalny w starym systemie mogą, otrzymać punkty za zdany egzamin z języka polskiego, języka obcego i biologii albo chemii albo matematyki albo geografii.

Zasady rekrutacji obejmują pominięcie postępowania rekrutacyjnego w przypadku kandydatów będących laureatami i finalistami stopnia centralnego oraz okręgowego olimpiady biologicznej, ochrony środowiska, wiedzy ekologicznej, wiedzy i umiejętności rolniczych, wiedzy o Polsce i świecie współczesnym, wiedzy o żywieniu i żywności.

Zasady rekrutacji na kierunek rolnictwo nie posiadają uregulowań, dyskryminujących jakąkolwiek grupę kandydatów.

Kwalifikacje wymagane od kandydatów na studia są w ocenie studentów wystarczające do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na ocenianym kierunku.

2.) System oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen;

W opinii studentów nakład pracy studenta poświęcony zdobywaniu wiedzy z danego przedmiotu oraz jego zaliczenie jest określony prawidłowo. Według studentów nakład pracy potrzebny do zaliczenia przedmiotu jest proporcjonalny do liczby punktów ECTS, która została mu przypisana.

Program nauczania oraz sposób zaliczania każdego przedmiotu realizowanego w programie studiów jest omawiany ze studentami podczas pierwszych zajęć. W opinii studentów założenia dotyczące wymagań egzaminacyjnych są konsekwentnie przestrzegane przez wykładowców. Weryfikacja wiedzy oraz umiejętności realizowana jest poprzez testy, kolokwia oraz egzaminy w formie pisemnej i ustnej. Dodatkowymi formami weryfikacji wiedzy studentów są projekty oraz referaty. Prowadzący przedmioty w ocenie końcowej uwzględniają również aktywność studentów podczas zajęć. Według studentów formy weryfikacji wiedzy i umiejętności pozwalają na ich sprawdzenie w każdym z obszarów kształcenia.

3.) Struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów.

Uczelnia stwarza możliwość wymiany międzynarodowej studentom ocenianego kierunku w ramach programu LLP Erasmus. Studenci są na bieżąco informowani o możliwości wyjazdów zagranicznych za pośrednictwem strony internetowej Uczelni oraz Biura Współpracy Międzynarodowej PWSZ w Krośnie, które organizuje akcje informacyjne nt. wyjazdów zagranicznych. Koordynowaniem wyjazdów zagranicznych zajmują się pracownicy Biura Współpracy Międzynarodowej. Dotychczas w ramach programu LLP Erasmus wyjechało 29 studentów, z czego 7 w obecnym roku akademickim.

Studenci wiedzą co to jest system punktów ECTS i wykorzystują możliwości przez niego stworzone. Studenci zwrócili uwagę, iż system ten stwarza możliwość przeniesienia osiągnięć uzyskanych za granicą podczas wymiany międzynarodowej bez zbędnych problemów w Uczelni macierzystej.

Lektoraty prowadzone na studiach I stopnia są w opinii studentów prowadzone w sposób pozwalający na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Studenci zwrócili

jednak uwagę na zbyt mały nacisk, kładziony na słownictwo związane z kierunkiem studiów. Studenci ocenianego kierunku pozytywnie ocenili możliwość wyboru języka obcego. Grupy podzielone są według stopnia zaawansowania studentów. Języki obce, których uczą się studenci ocenianego kierunku to język angielski oraz niemiecki.

Uczelnia nie uczestniczy w żadnym programie wymiany krajowej.

Studenci ocenianego kierunku brali udział w wykładach organizowanych przez władze Uczelni, które były prowadzone przez nauczycieli z zagranicznych uczelni. Uczestnictwo w wykładach pozwoliło studentom na zapoznanie się z problematyką agrobiznesu i obszarów wiejskich krajów Unii Europejskiej. Studenci nie brali jednak udziału w badaniach naukowych o charakterze międzynarodowym.

4.) System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia.

System opieki naukowej i dydaktycznej działa poprawnie na ocenianym kierunku. Wszelkie informacje związane z tokiem studiów, organizacją roku akademickiego oraz harmonogramem zajęć są ogólnodostępne i podawane do wiadomości z odpowiednim wyprzedzeniem. Komunikaty i ważne informacje związane z wydarzeniami na Uczelni są udostępniane za pośrednictwem strony internetowej Uczelni. Dokumenty związane z organizacją studiów są zamieszczane w gablotach znajdujących się na Uczelni.

Zasady dotyczące dyplomowania opisane są w Regulaminie studiów w Rozdziale 9 – Praca dyplomowa i Rozdziale 10 – Egzamin dyplomowy oraz w Zarządzeniu nr 2/10 Rektora PWSZ w Krośnie w sprawie kontroli prac dyplomowych systemem plagiat.pl. Dobór promotorów następuje spośród nauczycieli akademickich zatrudnionych w Uczelni ze stopniem naukowym co najmniej doktora. W Uczelni nie ma dokumentów regulujących liczbę dyplomantów przypadających na 1 promotora. Studenci po ogłoszeniu przez kierownika zakładu tematów seminarium wybierają jedno z nich. W przypadku, gdy na jedno seminarium zgłosi się większa liczba zapisów niż wynosi limit, studenci z najwyższą średnią mają pierwszeństwo – decyduje lista rankingowa. Podczas wizytacji Uczelnia nie przedstawiła jednak dokumentów regulujących limity przyjęć dotyczących seminarium,

a studenci, z którymi przeprowadzono spotkanie nie byli studentami semestru dyplomowego i nie mogli udzielić informacji w tym zakresie.

Studenci posiadają dostęp do Biblioteki Uczelnianej. Dostępny w niej księgozbiór w pełni pokrywa zapotrzebowanie studentów ocenianego kierunku na, niezbędną do studiowania, literaturę fachową. Liczba egzemplarzy poszczególnych woluminów dostępnych w Bibliotece jest wystarczająca.

Dostępność oraz sposób funkcjonowania Dziekanatu zostały ocenione przez studentów kierunku rolnictwo pozytywnie. Godziny otwarcia Dziekanatu według studentów, są dostosowane do ich potrzeb. Wszelkie skargi i wnioski związane z procesem kształcenia, składane przez studentów, są kierowane do Opiekuna roku lub do Prorektora ds. Studiów. Opiekun roku, jest osobą, która pośredniczy między władzami Uczelni a studentami i wspiera ich w procesie kształcenia. Informuje studentów o sprawach związanych z ich kierunkiem, szkoleniach dodatkowych oraz rozwiązuje sprawy indywidualne studentów. Pomaga studentom w wyborze specjalności, odpowiada za zapoznanie studentów z Regulaminem Studiów i innymi regulaminami obowiązującymi w Uczelni, organizuje szkolenie biblioteczne oraz szkolenie BHP. Prowadzący zajęcia mają wyznaczone terminy konsultacji, które w opinii studentów są przestrzegane. Dodatkowo są oni dostępni za pośrednictwem poczty elektronicznej.

Studenci uważają, iż zawartość sylabusów jest pełna, jednak nie widzą w nich większej przydatności w procesie uczenia się. Studenci uważają, iż zalecana przez wykładowców literatura oraz udostępniane materiały dydaktyczne są pomocne w procesie uczenia się i pozwalają na realizację zakładanych celów i efektów kształcenia. Uczelnia posiada mechanizmy motywujące studentów do osiągania lepszych efektów kształcenia w postaci stypendium rektora ujętego w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym. W opinii studentów wysokość stypendiów jest zadowalająca. Studenci wizytowanego kierunku mogą ubiegać się o Stypendium Ministra.

Przyznawanie świadczeń pomocy materialnej w Uczelni odbywa się na podstawie Regulaminu ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Stanisława Pigonia w Krośnie. Dokument ten przewiduje wszystkie rodzaje stypendiów zawartych w art. 173 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Zgodnie z art. 174 ust. 2 Ustawy, podziału środków dokonuje

Rektor Uczelni ze środków funduszu pomocy materialnej, w porozumieniu z organami samorządu studenckiego. Proporcje między stypendiami o charakterze socjalno-bytowym a stypendiami Rektora dla najlepszych studentów są zachowane w myśl art. 174 ust. 4 Ustawy.

W opinii studentów sposób przyznawania stypendiów jest przejrzysty i sprawnie funkcjonujący. W skład Uczelnianej Komisji Stypendialnej wchodzi studenci z poszanowaniem zasady zgodnej z art. 177 ust. 3 Ustawy. W myśl art. 176 ust. 3, uprawnienia do przyznawania stypendiów zostały przekazane Komisjom Stypendialnym Instytutowym. Wnioski studentów rolnictwa rozpatruje Komisja Stypendialna w Instytucie Gospodarki i Polityki Społecznej. Decyzje w sprawach przyznawania stypendiów są zgodne z przepisami zawartymi w Kodeksie postępowania administracyjnego. W obecnym roku akademickim 50 studentów otrzymało stypendium socjalne, 9 – stypendium specjalne dla niepełnosprawnych, 13 – stypendium rektora dla najlepszych studentów. Zapomogi przyznano 6 osobom.

Uczelnia dysponuje również domem studenckim, w którym aktualnie zamieszkuje 3 studentów ocenianego kierunku. Opłaty za studia ponoszone przez studentów reguluje Uchwała nr 2/12 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Krośnie z 20 stycznia 2012r. w sprawie szczegółowych zasad pobierania opłat za studia oraz trybu i warunków zwalniania z tych opłat. Zarządzenia nr 5/12 oraz 6/12 Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Krośnie z dnia 2 marca 2012r. w sprawie wysokości i terminów wnoszenia opłat semestralnych za studia niestacjonarne regulują wysokość ponoszonych opłat za studia niestacjonarne (5/12 – studentów I roku, 6/12 – studentów II, III, IV roku). Według ww. dokumentu studenci mogą wносить opłaty semestralne w dwóch ratach. Odpłatności za powtarzanie przedmiotów oraz różnice programowe dla studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych są ujęte w Zarządzeniu nr 26/12 Rektora PWSZ w Krośnie z dnia 25 września 2012r. w sprawie opłat za różnice programowe oraz opłat za świadczone usługi edukacyjne oraz w Zarządzeniu nr 27/12 Rektora PWSZ w Krośnie z dnia 25 września 2012r. w sprawie opłat za świadczone usługi edukacyjne. System naliczania oraz pobierania opłat przez Uczelnię jest przejrzysty i ogólnodostępny. Wzorzec umowy, jaka jest zawierana między Uczelnią a studentem, nie zawiera klauzul analogicznych do klauzul uznanych przez UOKiK za niedozwolone.

W Uczelni działa Samorząd Studencki, który funkcjonuje na podstawie Regulaminu Samorządu Studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Krośnie zaopiniowanym pozytywnie przez Senat Uczelni Uchwałą nr 13/12 Senatu PWSZ w Krośnie z 2 marca 2012r. w sprawie zgodności Regulaminu Samorządu Studentów z ustawą i statutem. Samorząd posiada jednopoziomową strukturę pomimo dwustopniowej struktury Uczelni. Organ ten opiniuje w formie uchwał regulamin studiów, regulamin przyznawania pomocy materialnej oraz programy studiów. Samorząd uczestniczy w pracach nad ich tworzeniem i wnosi uwagi do projektów wyżej wymienionych dokumentów. Liczba reprezentantów studentów w Senacie spełnia warunki określone w art. 61 ust 3. Ustawy. Studenci posiadają również swoich reprezentantów w innych komisjach np.: Komisji Wydawniczej, Komisji ds. Rozwoju PWSZ w Krośnie, Komisji Dyscyplinarnej ds. Nauczycieli Akademickich, Komisji ds. Statutu PWSZ w Krośnie oraz Radzie Bibliotecznej.

Uczelnia zapewnia Samorządowi Studenckiemu niezbędne warunki do jego funkcjonowania w postaci pomieszczeń oraz niezbędnego sprzętu biurowego. Pomimo braku stałego budżetu przeznaczanego na działalność samorządową, Uczelnia wspiera Samorząd doraźnie finansując organizowane przez jego członków wydarzenia. Studenci pozytywnie oceniają relację pomiędzy przedstawicielami Samorządu a władzami Uczelni.

W Uczelni działa Centrum Aktywizacji i Promocji Studenta Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Krośnie, powołane Zarządzeniem nr 13/05 Rektora PWSZ w Krośnie z dnia 30 czerwca 2005r. Jego głównymi zadaniami jest zbieranie ofert praktyk, pracy oraz programów stypendialnych dla studentów PWSZ w Krośnie. Biuro zajmuje się również organizowaniem spotkań studentów z pracodawcami oraz szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe studentów Uczelni. Biuro Karier zajmuje się również promocją studentów PWSZ w regionie. Od roku 2008 Biuro rozpoczęło monitoring losów zawodowych absolwentów. W roku akademickim 2012/2013 wprowadzono dodatkowy system analizy losów absolwenta, którym zajmuje się obecnie Dział Studiów.

Uczelnia organizuje także szkolenia dla studentów kierunku rolnictwo np. szkolenie pozwalające na uzyskanie uprawnień do obrotu i konfekcjonowania środków ochrony roślin oraz do stosowania środków ochrony roślin przy użyciu opryskiwaczy (54 studentów wzięło udział). Uczelnia zrealizowała również projekt współfinansowany przez Unię Europejską „Kurs na Gospodarkę program rozwoju Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Krośnie”,

w ramach którego zorganizowano szkolenia, panele oraz wyjazdy na targi pracy dla studentów ocenianego kierunku.

W opinii studentów system opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej w pełni spełnia ich oczekiwania. Tryb rozpatrywania indywidualnych skarg i wniosków studenci oceniają jako przejrzysty i obiektywny. Opiera się on na odrębnych przepisach obowiązujących w Uczelni takich jak np. Regulaminu ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Stanisława Pigonia w Krośnie oraz Regulamin studiów.

Studenci pozytywnie oceniają obciążenie zajęciami w semestrze. W ocenie studentów przerwy między zajęciami są na tyle długie, aby odpocząć lub skosztować posiłek. Jediną niedogodnością jest brak miejsca, w którym studenci mogliby zakupić ciepły posiłek, w obrębie Kampusu Technicznego, gdzie prowadzone są zajęcia ze studentami kierunku rolnictwo. Wynika to jednak z faktu dofinansowania inwestycji, jaką stanowi Kampus Techniczny, z budżetu Unii Europejskiej i wynikający z tego brak możliwości prowadzenia, przez okres 5 lat, sprzedaży artykułów gastronomicznych (również automaty ze słodyczami i napojami są wykluczone).

Prowadzący zajęcia, według opinii studentów, posiadają wyznaczone godziny konsultacyjne, których terminy są ustalane na początku semestru i są przestrzegane. Prowadzący są również dostępni za pośrednictwem poczty elektronicznej. Studenci chwalą indywidualne podejście nauczycieli akademickich do każdego studenta.

Studenci oceniają pozytywnie terminowość wypłacania przez Uczelnię świadczeń socjalnych. Stypendia są wypłacane w formie przelewu na konto osobiste studenta.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

7.1) Zasady rekrutacji umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia. Regulacje zawarte w regulaminie nie dyskryminują żadnej z grup kandydatów.

7.2) System oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się poprzez stopniową weryfikację wiedzy i umiejętności oraz ocenę aktywności na zajęciach.

7.3) Uczelnia umożliwia studentom wymianę zagraniczną. Studenci ocenianego kierunku chętnie korzystają z tej możliwości. Uczelnia nie uczestniczy w żadnym programie wymiany krajowej.

7.4) System opieki naukowej i dydaktycznej, materialnej oraz socjalnej nad studentami kierunku rolnictwo funkcjonuje prawidłowo. Uczelnia dba o rozwój zawodowy, kulturalny oraz społeczny studentów. Pomimo prowadzenia studiów na poziomie I stopnia na ocenianym kierunku, Uczelnia zapewnia studentom możliwość rozwoju naukowego w kołach naukowych, z której studenci chętnie korzystają.

8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

1).Jednostka wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów,

Początki systemu zapewnienia jakości kształcenia w PWSZ w Krośnie sięgają 2006 r. Uchwałą Senatu Nr 38/06 z dnia 17 listopada 2006 r. została powołana Komisja ds. Jakości Kształcenia. Uczelnia podejmowała działania służące podnoszeniu jakości kształcenia. Dbłość o jakość kształcenia w zakresie modernizacji obiektów i wyposażenia potwierdzają uchwały Senatu w sprawie rozpoczęcia inwestycji pn. Poprawa dostępu szkolnictwa wyższego oraz podniesienie jakości kształcenia w regionie w wyniku rozbudowy i wyposażenia obiektów PWSZ w Krośnie. Etap. I - uchwała Nr 24/09 z dnia 26 czerwca 2009r. oraz Etap II - uchwała Nr 26/10 z dnia 29 września 2010 r.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia w Uczelni został wprowadzony Zarządzeniem Rektora Nr 24/2008 z dnia 22 grudnia 2008 r. w sprawie wprowadzenia systemu zapewnienia jakości w PWSZ w Krośnie. Cele systemu określono w zarządzeniu następująco: stałe monitorowanie i podnoszenie jakości kształcenia, kreatywne planowanie i właściwa realizacja procesu dydaktycznego, tworzenie jednoznacznych procedur oceny metod i warunków kształcenia oraz programów studiów, informowanie społeczności akademickiej o metodach i wynikach oceny jakości kształcenia, informowanie kandydatów na studia oraz pracodawców o celach i efektach kształcenia,

dostosowanie systemu kształcenia do aktualnych potrzeb regionu i gospodarki. Wewnętrzny system zapewnienia jakości obejmuje: monitorowanie, ocenę procesu kształcenia, ocenę jakości i warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych, ocenę organizacji praktyk, ocenę nauczycieli akademickich, ocenę dostępności informacji na temat kształcenia, ocenę mobilności studentów, ocenę warunków socjalnych studentów, ocenę jakości obsługi administracyjnej studentów, badanie kariery zawodowej absolwentów.

Zapewnieniu jakości kształcenia służy powołanie Rady Konsultacyjnej Pracodawców oraz Rady Konsultacyjnej Absolwentów kierunku rolnictwo, których głównym zadaniem jest wskazywanie potrzeb kształcenia w zakresie rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich, definiowanie efektów kształcenia, tworzenie programu studiów i doskonalenie przyjętego programu kształcenia.

Procedura określenia efektów kształcenia dla kierunku rolnictwo wynikała z uchwały nr 12/12 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Krośnie z 24 lutego 2012 r. w sprawie wytycznych dotyczących tworzenia programów kształcenia i planów studiów, ich realizacji oraz ewaluacji rezultatów. Prace nad wdrażaniem Krajowych Ram Kwalifikacji trwały już od 2011 r. Powołano Zespół odpowiedzialny za wdrażanie KRK (posiedzenia z dnia 1 kwietnia 2011 r. oraz 25 listopada 2011 r.). Zgodnie z podjętą uchwałą jednostka, która rozpoczyna kształcenie na nowym kierunku jest zobowiązana do wdrożenia wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia na rzecz doskonalenia programu kształcenia na tym kierunku od dnia rozpoczęcia kształcenia. Zarządzeniem Rektora Nr 7/12 z dnia 9 marca 2012r. zostały ustalone terminy i osoby odpowiedzialne za wprowadzenie Krajowych Ram kwalifikacji w Uczelni. Senat zatwierdził efekty kształcenia dla kierunków uchwałą Nr 15/12 z dnia 23 marca 2012 r.

Uchwałą Senatu Nr 31/12 z dnia 25 września 2012 r. zostały powołane Uczelniana Komisja ds. Zapewnienia Jakości oraz Instytutowa Komisja ds. Zapewnienia Jakości. Komisje mogą zapraszać na swoje posiedzenia przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych. Członków Komisji Uczelnianej powołuje oraz nadzór nad jej działalnością sprawuje prorektor ds. studiów. Członków Komisji Instytutowych powołuje oraz nadzór nad Komisjami Instytutowymi sprawuje przewodniczący komisji uczelnianej. Posiedzenia Komisji Uczelnianej odbywają się co najmniej dwa razy w roku po zakończeniu każdego semestru kształcenia. Przewodniczący Komisji składa sprawozdanie Senatowi przynajmniej raz w roku akademickim. Posiedzenia Komisji Instytutowej odbywają się regularnie, nie rzadziej niż dwa

razy w semestrze. Przewodniczący Komisji Instytutowej składa sprawozdanie na posiedzeniu Komisji Uczelnianej dwa razy w roku, po zakończeniu każdego semestru kształcenia. W Instytucie Gospodarki i Polityki Społecznej ustala się plan działań na rzecz jakości kształcenia zawierający definicję działania, wskaźniki, termin i osobę odpowiedzialną. Regulamin Uczelnianej Komisji ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia oraz Instytutowych Komisji ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia został przyjęty na posiedzeniu Uczelnianej Komisji ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia w dniu 11 marca 2013 r.

W celu doskonalenia programu kształcenia i jego efektów z dniem 14 września 2012r. powołano dla kierunku rolnictwo Zespół ds. Doskonalenia Programu Kształcenia oraz Zespół ds. Przygotowania Programu Kształcenia. Zadaniem Zespołów jest m.in. monitorowanie i weryfikacja programu kształcenia w zakresie efektów kształcenia, programu studiów, warunków realizacji studiów, formułowanie wniosków dla Zespołu ds. przygotowania programu kształcenia, projektowanie nowych programów kształcenia względem potrzeb otoczenia społeczno-gospodarczego, regionalnego i krajowego rynku pracy, wniosków Zespołu ds. doskonalenia programu kształcenia, konsultacja programów kształcenia z Radą Konsultacyjną Pracodawców, Radą Konsultacyjną Absolwentów oraz ze studentami.

Poprawie jakości kształcenia służyć mają hospitacje zajęć dydaktycznych. Zasady hospitacji zajęć dydaktycznych zostały określone przez Uczelnianą Komisję ds. Jakości Kształcenia w dniu 11 marca 2013 r. Dyrektor Instytutu po zasięgnięciu opinii kierownika zakładu u Przewodniczącego Instytutowej Komisji ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia ogłasza harmonogram hospitacji oraz wyznacza osoby hospitujące na dany rok akademicki. Hospitację przeprowadza kierownik zakładu (lub osoba przez niego wyznaczona) oraz dodatkowo na jego prośbę przewodniczący Instytutowej Komisji ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia bądź dyrektor instytutu. Hospitowane zajęcia powinny być omówione bezpośrednio po ich zakończeniu. Z każdej przeprowadzonej hospitacji sporządza się protokół.

Elementem mobilizującym pracowników do poprawy jakości kształcenia jest system ankietyzacji. Senat uchwałą Nr 40/06 z dnia 15 grudnia 2006 r. pozytywnie zaopiniował wzory ankiet. Ankiety są przeprowadzane wśród studentów dwa razy w roku akademickim. Zbiorcze wyniki ankiety przedstawia na posiedzeniu Senatu prorektor ds. studiów, natomiast kierownicy jednostek, po zapoznaniu się z ankietami dotyczącymi owych jednostek, z własnej inicjatywy lub na wniosek zainteresowanych, zapoznają z ich wynikami podległych sobie

pracowników. Wyniki ankiety bierze się pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o przedłużeniu zatrudnienia, rozwiązaniu stosunku pracy oraz przy ustalaniu wynagrodzenia nauczyciela akademickiego.

Uczelnia od roku akademickiego 2008/2009 wprowadziła *Ankiety oceny procesu kształcenia*. Ankietyzacja przeprowadzana jest wśród studentów co semestralnie przez pracowników Działu Studiów. Studenci chętnie wypełniają ankiety, a wyniki tych ankiet są starannie opracowywane przez pracowników Uczelni. Kwestionariusz ankietowy składa się z 8 lub 9 pytań, w zależności od roku studiów. Studenci pierwszego roku wypełniają ankiety składające się z 8 pytań, z uwagi na brak możliwości oceny praktyki zawodowej, którą oceniają wyższe roczniki. Pytania w arkuszu dotyczą oceny jakości procesu kształcenia, na którą składają się: ocena przedstawienia przez nauczycieli akademickich programów studiów i określenie warunków zaliczenia przedmiotu, ocena realizacji zajęć zgodnie z przedstawionym wcześniej programem, ocena spełnienia oczekiwań studenta co do jakości prowadzonych zajęć, ocena motywowania studenta do nauki przez nauczyciela, ocena biblioteki, czytelni oraz sekretariatu Instytutu, uwagi dotyczące tematyki procesu dydaktycznego, ocena praktyk oraz chęć polecenia studiowanego kierunku w Uczelni innym. Dodatkowo studenci oceniają każdego nauczyciela akademickiego, z którym odbywali zajęcia dydaktyczne w zakresie przygotowania nauczyciela do zajęć, jasności przekazu, stawianych wymagań, stosunku do studenta i punktualności rozpoczynanych zajęć. Wyniki oceny pracowników naukowo-dydaktycznych nie są jednak udostępniane studentom co powoduje, że studenci kwestionują zasadność prowadzenia tych ankiet.

Zasady okresowej oceny nauczycieli akademickich określa Statut PWSZ w Krośnie oraz zarządzenie Rektora nr 2/11 z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie okresowej oceny nauczycieli akademickich. Oceny nauczycieli akademickich dokonują komisje powołane przez Senat na wniosek Rektora. Ocena dokonywana jest nie rzadziej niż raz na dwa lata. Podstawę oceny nauczyciela akademickiego stanowią jego osiągnięcia w zakresie kształtowania i wychowywania studentów, podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych oraz udział w pracach organizacyjnych uczelni. Zbiorcze wyniki ankiety przedstawia na posiedzeniu Senatu prorektor ds. studiów, natomiast kierownicy jednostek po zapoznaniu się z ankietami dotyczącymi jednostek zapoznają się z wynikami podległych pracowników. Wyniki ankiety bierze się pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o przedłużeniu zatrudnienia, rozwiązaniu stosunku pracy oraz przy ustalaniu wynagrodzenia nauczyciela akademickiego. Ocena

nauczyciela akademickiego zostaje mu przedstawiona wraz z uzasadnieniem na piśmie przez przewodniczącą komisji dokonującej oceny. Negatywna ocena otrzymana dwukrotnie podczas kolejnych ocen w okresie nie krótszym niż rok stanowi podstawę rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem akademickim.

Opracowany został także system monitorowania karier zawodowych absolwentów na rynku pracy. Badanie losów absolwentów było jednym z działań, jakie prowadziło Biuro Karier Centrum Aktywizacji Zawodowej i Promocji Studenta PWSZ w Krośnie, powołane zarządzeniem Nr 13/05 rektora PWSZ w Krośnie z dnia 30 czerwca 2005 r. w sprawie powołania Centrum Aktywizacji Zawodowej i Promocji Studenta PWSZ w Krośnie. System ankietyzacji polegał na wypełnianiu przez absolwentów ankiet bezpośrednio po zakończeniu edukacji. Drugi etap śledzenia losów absolwentów polegał na wysłaniu na podany w ankiecie pierwszej adres e-mail ankiety rozszerzonej po 6 miesiącach od ukończenia studiów. Analizy ankiet absolwentów są opracowywane przez Biuro Karier i udostępnione władzom Uczelni. Od roku akademickiego 2012/2103 został opracowany system analizy losów absolwenta, który jest monitorowany przez Dział Studiów.

2). W procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości uczestniczą pracownicy, studenci, absolwenci oraz inni interesariusze zewnętrzni.

W procesie określania koncepcji jakości kształcenia na kierunku rolnictwo w PWSZ w Krośnie aktywnie uczestniczą interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni. Dotyczy to zarówno profilu i efektów kształcenia, jak i perspektyw rozwoju kierunku oraz odpowiednich specjalności. Szczególną rolę odgrywają tutaj Rada Konsultacyjna Pracodawców i Rada Konsultacyjna Absolwentów kierunku rolnictwo w skład których wchodzi głównie interesariusze zewnętrzni oraz Zespół ds. Doskonalenia Programu Kształcenia składający się z interesariuszy wewnętrznych (podstawa prawna – uchwała nr 12/12 Senatu PWSZ w Krośnie z dn. 24 lutego 2012r.). Gremiom tym przewodniczy kierownik Zakładu Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich. Mają one ściśle sprecyzowane zadania w zakresie monitorowania i weryfikacji programów kształcenia odnośnie efektów oraz warunków realizacji programów studiów. W Radzie Konsultacyjnej Pracodawców kierunku rolnictwo uczestniczy 10 przedstawicieli reprezentujących różne instytucje oraz 5 interesariuszy wewnętrznych, w większości tworzących minimum kadrowe na ocenianym kierunku. Natomiast w posiedzeniach Rady Konsultacyjnej Absolwentów uczestniczy 4 przedstawicieli reprezentujące zewnętrzne instytucje oraz 5 interesariuszy wewnętrznych, w większości

tworzących minimum kadrowe na ocenianym kierunku. Na odbywanych posiedzeniach analizowane są plany studiów na poszczególnych specjalnościach oraz podejmowane działania doskonalące program kształcenia. W roku 2012 odbyły się dwa takie spotkania, a następne przewidziano na koniec semestru letniego 2012/2013. Członkowie obu Rad Konsultacyjnych wyrazili chęć aktywnego konsultowania treści kształcenia na kierunku rolnictwo oraz zaoferowali pomoc w organizacji praktyk studenckich i ćwiczeń terenowych dostosowanych jeszcze bardziej do wymogów rynku.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+/-	+/-	+	+	+	+
umiejętności	+/-	+/-	+	+	+	+
kompetencje społeczne	+	+	+	+	+	+

- + - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- +/- - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

8.1) Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie wraz z Instytutem Gospodarki i Polityki Społecznej, jednostką odpowiedzialną za prowadzenie studiów inżynierskich o profilu praktycznym na kierunku rolnictwo, wypracowały wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia. Stosowane procesy, procedury i narzędzia badające jakość kształcenia nie odbiegają od standardowych. Funkcjonujący wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest spójny i ma charakter kompleksowy. Poddawany jest też on ciągłym ulepszeniom. Struktura zarządzania procesem dydaktycznym jest formalnie zdefiniowana i przejrzysta. Programy studiów są opiniowane przez samorząd studencki. Studenci biorą

czynny udział w pracach komisji uczelnianych i instytutowych zajmujących się jakością kształcenia oraz w organach kolegialnych Uczelni.

8.2) Udział interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia jest istotny i polega na wskazywaniu potrzeb kształcenia w zakresie rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich, definiowaniu efektów kształcenia, tworzeniu programu studiów i doskonaleniu przyjętego programu kształcenia.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
1	koncepcja rozwoju kierunku		X			
2	cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	program studiów			X		
4	zasoby kadrowe			X		
5	infrastruktura dydaktyczna	X				
6	prowadzenie badań naukowych ²					
7	system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			

² Ocena obowiązkowa jedynie dla studiów II stopnia i jednolitych magisterskich.

8	wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			
---	--	--	----------	--	--	--

Cele kształcenia dotychczasowego absolwenta kierunku „rolnictwo” oraz uzyskiwane efekty kształcenia odpowiadały standardom kształcenia i przyjętym deskryptorom zgodnym z dotychczas obowiązującym rozporządzeniem MNiSzW z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia (Dz. U. Nr 164, poz. 1166 z późn. zm.). Od roku akademickiego 2012/2013 efekty kształcenia zostały dostosowane do rozporządzenia MNiSzW z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. Nr 253, poz. 1520). Efekty kształcenia zostały sformułowane poprawnie, na ogół w sposób jasny i zrozumiały oraz posiadają odniesienia do efektów kształcenia dla obszarów nauk rolniczych i leśnych. Większość sformułowanych efektów kształcenia może być poddana weryfikacji. Aktualnie osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia jest możliwe w stopniu znaczącym co wynika z uchybień natury merytorycznej, polegających na zbyt małym udziale przedmiotów do wyboru, nieuzasadnionym połączeniu niektórych przedmiotów, nierównomiernym rozłożeniu treści właściwych dla ocenianego kierunku studiów, ze szczególnym uwzględnieniem treści z zakresu produkcji roślinnej, zbyt dużej ich komasacji, a także występującej czasami nieprawidłowej sekwencji przedmiotów.

Struktura kwalifikacji kadry umożliwia osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji przyjętego programu studiów. Należy uzupełnić minimum kadrowe o samodzielnego pracownika reprezentującego dziedzinę nauk rolniczych ponieważ jeden z samodzielnymi pracownikami reprezentujący nauki przyrodnicze nie może być zaliczony do minimum kadrowego kierunku studiów rolnictwo. Wysoce pozytywnym zjawiskiem jest fakt posiadania bardzo dobrej, nowoczesnej infrastruktury i wyposażenia laboratoriów dydaktycznych co w istotny sposób wspiera osiągnięcie przyjętych efektów kształcenia oraz umożliwia prowadzenie badań naukowych przez kadrę dydaktyczną i zainteresowanych studentów. Misja i strategia Instytutu Gospodarki i Polityki Społecznej prowadzącego kierunek „rolnictwo” nie zostały formalnie zdefiniowane i zapisane, jednak wpisują się w misję i strategię Uczelni. Instytutem Gospodarki i Polityki Społecznej dysponuje opracowaną koncepcję kształcenia na realizowanym kierunku studiów z możliwością wyboru przez

studenta odpowiedniej specjalności. W opracowaniu i kształtowaniu koncepcji kształcenia na kierunku „rolnictwo” brali czynny udział interesariusze zewnętrzni, chociaż koncepcja kształcenia na kierunku rolnictwo powstała przede wszystkim w oparciu o kompetencje i doświadczenie dydaktyczne oraz dorobek naukowy i zawodowy kadry dydaktycznej. W Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Stanisława Pigonia w Krośnie został opracowany i wdrożony wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia. Stosowane procesy, procedury i narzędzia badające jakość kształcenia nie odbiegają od standardowych. Funkcjonujący wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest spójny i ma charakter kompleksowy. Poddawany jest też on ciągłym ulepszeniom. Struktura zarządzania procesem dydaktycznym jest formalnie zdefiniowana i przejrzysta.

W odpowiedzi na raport Zespołu Oceniającego PKA władze Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Stanisława Pigonia w Krośnie podjęły działania naprawcze polegające na wprowadzeniu zmian w programie studiów kierunku rolnictwo zgodnie z zaleceniami zespołu oceniającego PKA. W Instytucie Gospodarki i Polityki Społecznej powołano Radę Programową, która w porozumieniu z członkami Rady Konsultacyjnej Pracodawców, Rady Konsultacyjnej Absolwentów oraz Samorządem Studenckim wprowadziła istotne, zalecane zmiany w programie studiów polegające na 1) korekcie sekwencji przedmiotów na poziomie modułów, 2) rozdzieleniu nieuzasadnionych połączeń przedmiotów na osobne przedmioty (Botanika rolnicza z fizjologią roślin na Botanikę rolniczą i Fizjologię roślin, Agrometeorologia i ochrona środowiska na Agrometeorologię i osobny przedmiot Ochronę środowiska oraz Gleboznawstwo i chemia rolna na oddzielne przedmioty Gleboznawstwo i Chemia rolna), 3) dokonano właściwych korekt punktów ECTS dla wielu przedmiotów oraz praktyk zawodowych, 4) przedmiot lektorat z języka obcego i wychowanie fizyczne zostały przeniesione z modułu przedmiotów do wyboru do modułu kształcenia ogólnego, 5) zwiększono liczbę ćwiczeń laboratoryjnych z przedmiotu Chemia z 15 do 30 w semestrze. 6) Dla studentów studiów niestacjonarnych przedstawiono ofertę drugiej specjalności Ochrona i kształtowanie krajobrazu. 7) Ponadto w sposób właściwy zostały zmodernizowane sylabusy przedmiotów przez usunięcie powtarzających się treści. Powyższe podjęte działania naprawcze pozwalają na zmianę oceny kryterium 3 na w pełni. Zgodnie z oceną Zespołu Wizytującego PKA struktura kwalifikacji kadry umożliwia osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji przyjętego programu studiów. Jednak jeden z samodzielnych pracowników reprezentujący nauki przyrodnicze nie został zaliczony do minimum kadrowego kierunku studiów rolnictwo, które realizowane jest w obszarze nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych. W odpowiedzi na raport PKA władze Uczelni przedstawiły wiarygodną dokumentację w postaci dorobku zawodowego, wykazu publikacji oraz tematów prac dyplomowych obronionych i prowadzonych na kierunku rolnictwo przez osobę ze stopniem naukowym doktora habilitowanego reprezentującą nauki przyrodnicze. Po szczegółowej

analizie powyższych dokumentów należy stwierdzić, że dorobek zawodowy (m.in. odbycie 7 staży w zagranicznych ośrodkach rolniczych), wiedza praktyczna oraz działalność naukowa (fizjologia roślin) w/w jest ściśle związana z kierunkiem rolnictwo należącym do obszaru nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych. Znajomość fizjologii roślin jest wyznacznikiem postępu we współczesnym rolnictwie, nowoczesnej hodowli roślin oraz daje możliwość wprowadzenia do uprawy nowych form i odmian roślin o dużej produktywności. Dlatego też zgodnie z paragrafem 12 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 w sprawie warunków studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz.U. 11.243.1445) zaproponowana przez Uczelnię do minimum kadrowego osoba ze stopniem naukowym doktora habilitowanego, może być zaliczona do minimum kadrowego kierunku rolnictwo ponieważ zarówno jej dorobek naukowy jak i zawodowy mieści się w obszarze nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych co odpowiada obszarowi kształcenia. Powyższe uzasadnia zmianę oceny kryterium 4 na w pełni.

Tabela nr 3

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	Wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
3. program studiów		X			
4. zasoby kadrowe		X			

Przewodnicząca Zespołu

Prof. dr hab. Bożena Obmińska-Mrukowicz, członek PKA